

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**AVRAM GALANTE'NİN
HAYATI VE ESERLERİ**

KEVSER GÖRAL

Yüksek Lisans Tezi

NİĞDE 2009

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**AVRAM GALANTE'NİN
HAYATI VE ESERLERİ**

KEVSER GÖRAL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

NİĞDE 2009

ÖZET

AVRAM GALANTE’NİN HAYATI VE ESERLERİ

GÖRAL, Kevser
Niğde Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı

Danışman :Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Aralık 2009, 86 sayfa

Avram Galante Bodrumlu: Eğitimci, Gazeteci, Pedagog, Filolog ve Milletvekili... Ancak özellikle Tarihçi... 1873 yılında “Tarihin Babası” olarak bilinen Herodot gibi Bodrum’da doğmuştur. Galante’nin araştırmalarının ağırlık noktasını “Türkiye Yahudileri Tarihi” oluşturmuştur. Bu konuda yerli - yabancı birçok kişinin ilk başvuru kaynağı olmuştur. Yazar, eserlerini metodik ve titiz bir çalışma sonucu yazmıştır. Türkçeden başka İngilizce, Almanca, Fransızca, İbranice, Arapça, Farsça, İspanyolca, Rumca ve Ermenice bilen Galante, belgeleri orijinallerinden okuyarak gerçek anlamlarını kavrayabilmiştir. Kendisini tamamen ilmi çalışmalara veren Galante hiç evlenmemiştir. Niğde milletvekilliğinden ayrıldığı 1946 yılından, vefat ettiği yıl olan 1961 yılına kadar Kınıalı ada’daki evinde, tek başına, sessiz ve temiz bir yaşam sürmüştür. Son nefesine kadar araştırmalarına ve yazılarına devam etmiştir. Avram Galante Bodrumlunun biyografisi ve eserleri konusunda şimdiye kadar ciddi bir ilmi çalışmanın yapılmamış olması bizi bu konu üzerinde çalışmaya yöneltmiştir.

Anahtar sözcükler: Abraham Galante, Niğde Milletvekilleri, Türkiye Yahudileri.

SUMMARY

AVRAM (ABRAHAM) GALANTE HIS BIOGRAPHY AND HIS WRITTEN WORKS

GÖRAL, Kevser

Nigde University

Graduate School of Social Sciences

Department of History

Supervisor : Assistant Professor İbrahim ÖZTÜRK

December 2009, 86 pages

Avram (Abraham) Galante: Was an educator, a pedagogue , a philologue, a journalist, and a deputy. But especially he was a historian. Avram Galante was born in Bodrum in 1873 like Heredot who was known “father of history”. Galante’s researches’s about at “Turkish Jewish’s History”. This researches was his bibliography for national and international researchers every time. Author Galante was hard to please about his written works. He wrote his written works with amethodology. Galante was know a lot of language; Turkish, English, German, French, The Hebrew Language, Arabic, İranian, Spanish, Grek Language and Armenian language. In this connection, he read the documents from origin. And he grasped the original documents’s real meanings. Or he had knowledge of their semantics. He never married because, he interested in scientific subjects. He seperated from deputy of Niğde in 1946. He died in 1961. He lived in his hause at Kınalıada until 1961. His life was alone, peaceful and honourable, in his island. He made researches and he wrote about his researches all of his life. Concerning Avram Galante thre weren’t any investigation about his biography and his written works . For this reason , we directed to work at this area.

Keywords: Abraham Galante, deputy of Niğde, Turkish Jewish.

ÖNSÖZ

Türkiye’de yetişmiş olan Yahudi Cemaati mensubu Profesör Dr. Avram Galante, değerli bir araştırmacıdır. Mesleki olarak öğretmenlik, gazetecilik, kâtiplik, sansürcülük, öğretim üyeliği, milletvekilliği gibi farklı sıfatları bünyesinde barındırmış; çalışma alanı olarak da Yahudi tarihinden halkiyata, folklordan filolojiye, Eski ön Asya medeniyetleri tarihinden Tevrat incelemelerine, Anadolu şehirlerinin tarihçesinden sosyolojiye kadar pek çok alanda eserler vermiştir. Ortaya koyduğu eserleri ile tarihin karanlığında kalmış birçok noktayı aydınlatmıştır.

Prof. Dr. Avram Galante’nin çalışmalarının ağırlık noktasını daha çok Türkiye Yahudileri Tarihi oluşturmuştur. Bunun dışında Niğde ve Bor Tarihi, Ankara Tarihi, Asur Kanunu v.b. eserler de vermiştir. Eserleri, bu konularda araştırma yapmak isteyen birçok kişi için ilk başvuru kaynağı niteliğindedir. Buna rağmen, Prof. Dr. Avram Galante’nin hayatı ve eserleri hakkında çok kapsamlı bir çalışma yapılmamış, yapılan çalışmalar ise genellikle yabancı dillerde yazılmıştır.

Bu tezde tarihimize ışık tuttuğuna inandığımız Prof. Dr. Avram Galante’nin biyografisini hazırlayarak; ulaşabildiğimiz eserlerinin içerikleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma Türk Tarih Kurumu, Milli Kütüphane, İslami Araştırmalar Merkezi, TBMM Arşivi ve Meclis Tutanakları taranarak yazarın kendine ait eserleri ve çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan makaleleri ile 500. Yıl Vakfı Sinagog’u Kurucularından Sayın Naim Güteryüz’den edinilen bilgi ve belgeler ışığında hazırlanmıştır.

Bu çalışma esnasında bizi zorlayan sebeplerin başında Avram Galante hakkında yazılmış fazla eser bulunamaması gelmektedir. Avram Galante’nin ölümünden sonra dar kapsamlı kısa anma yazıları yazılmıştır. Yazarın eserlerinin yeni baskılarının yapılmıyor olması da eserlerine ve makalelerine ulaşmamızı oldukça zorlaştırmıştır. Avram Galante ömrü boyunca ilmi çalışmalarını engelleyeceği düşüncesiyle evlenmemiştir. Bu sebeple Biyografisini hazırlarken yakın akraba çevresinden kimseye ulaşılmamıştır.

TEŞEKKÜR

En başta çalışmamızın fikir aŐamasından yazım aŐamasına gelinceye kadar uyarılarıyla katkıda bulunan saygıdeğer danıŐmanım Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK'e teŐekkürlerimi sunuyorum. Bu tezi okumak zahmetinde bulunarak değerli uyarılarda bulunan Tarih bölümü Öğretim Üyesi Hocam Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL'a teşekkür borçluyum. Aynı zamanda çalışmanın özellikle bibliyografya bölümünün oluşumuna katkıda bulunan Sayın Naim GÜLERYÜZ'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
KISALTMA VE SİMGELER	xi
EKLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	6
1. HAYATI	6
1.1 AİLESİ	6
1.2 TAHSİL HAYATI	8
1.3 MESLEKİ HAYATI	9
1.3.1 Kurduğu Okullar ve AIU İle İlişkisi	10
1.3.2 Abdülhamid Yönetiminde Sansürcülüğü	10
1.3.3 Cezayir-i Bahr-i Sefid Müfettişliği	10
1.3.4 İzmir Yılları	11
1.3.5 Mısır Yılları	12
1.3.5.1 Sudan Yahudi Devleti Kurma Tasarısı	13
1.3.6 İstanbul Yılları	14
1.3.6.1 Hahambaşılık Teklifi	15
1.3.6.2 Prof. Avram Galante	15
1.4 SİYASİ HAYATI	15
1.4.1 Meşrutiyet Dönemi	15
1.4.2 Cumhuriyet Dönemi	16
1.4.2.1 Milletvekilliği	16
1.5 SON YILLARI	20
1.6 ÖLÜMÜ	22

	sayfa
BÖLÜM II	24
2. İLMİ KİŞİLİĞİ / ŞAHSİYETİ	24
2.1 TARİHÇİLİĞİ	24
2.2 TÜRKÇÜLÜĞÜ	25
2.3 ÇALIŞMALARI	27
2.3.1 Musevi Cemaati Sözcülüğü	28
2.3.2 Halife Abdülmecid'ten İthaf	29
2.3.3 Türkiye Coğrafya Sözlüğü Yazma Girişimi	29
2.3.4 Latin Harflerine Tepkisi	30
2.3.5 Atatürk ve Avram Galante	31
2.4 ŞAHSİYETİ	32
2.5 HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER	33
	35
BÖLÜM III	
3.1 ESERLERİ ve MAKALELERİ	35
3.1 EDEBİ ESERLERİ	35
3.1.1 Rinyu o el Amor Salvoje	35
3.1.2 Abondonada Por mi Peder	35
3.2 İLMİ ESERLERİ	36
3.2.1 Türk Harsı ve Türk Yahudisi	36
3.2.2 Ankara Tarihi	37
3.2.3 Niğde ve Bor Tarihi	39
3.2.4 Türkçenin İspanyolca Üzerine Etkisi	42
3.2.5 Türkler ve Yahudiler	43
3.2.6 Fatih Zamanında İstanbul Yahudileri	44
3.2.7 Vatandaş Türkçe Konuş!	45
3.2.8 Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir	46
3.2.9 Asur Kanunu	47
3.2.10 Hitit Kanunu	47
3.2.11 Bodrum Tarihi	48
3.2.12 Küçük Türk Tetebbular	49
3.2.13 Üç Sami Vaz'ı Kanun	50

3.3 MAKALELERİ	51
3.3.1 Bakü Türkoloji Kongresi”nin Gayri İlmi Bir Kararı	51
3.3.2 Latin Harflerini Kabul Etmeli Mi Etmemeli Mi?	51
3.3.3 Latin Harflerine Dair	52
3.3. 4 Yine Arabi ve Latin Harflerine Dair	52
3.3.5 Elifbamız Nasıl Tadil Olunur?	53
3.3.6 Ecnebler ve Latin Harfleri Türkçe	53
3.3.7 Türk Ocağında Latin Harfleri	53
3.3.8 İlk Evvel Lisan Sonra Harf	54
3.3.9 Türkiye Kurtulmamış Yahudilerin Sığınağı	54
3.3.10 Arapça Yazı	55
3.3.11 Japonca Yazı	55
3.3.12 Türk Kelimesinin Menşe’i Etrafında	56
3.3.13 Türk Kelimesi ile Turan Kelimesi Arasında Münasebet Var Mı	56
3.3.14 Oğuz han Efsanesi Etrafında	56
3.3.15 Eski Türk Savların Eskiliği	56
3.3.16 Sümerceye Benzeyen Türkçe Kelimeler	56
3.3.17 Padişah, Paşa Bey, Efendi, Ağa Kelimelerinin Menşeleri	56
3.3.18 Türkçede Sağır Nun’un Telaffuzu	56
3.3.19 Kullandığımız Türkçe Elif Ba Harflerinin Menşei ve Manaları	56
3.3.20 Kullandığımız Türkçe Yazımı Menşei	56
3.3.21 Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei	56
3.3.22 Türkçede İhdas Olunan Kelimat ve İstılahat Etrafında Bazı Mülahazat ...	56
3.3.23 Konuşulan ve Yazılan Türkçe	56
3.3.24 Avam Türkçesi	56
3.3.25 Arabi ve Farisi Kavaidinden Ayıklanmış Türkçe	56
3.3.26 Türkiye Kelimesinin İmlası	56
3.3.27 Türkçede Ümmet, Millet Kelimelerinin İstimali	56
3.3.28 Türkler İki “Tarihi Devre” Açmışlardır	56
3.3.29 Tarihi Medeniyette Musa-Mustafa Kemal ve Kumanda Ettiği Türk Ordusu ..	56
3.3.30 Gazi Mustafa Kemal Paşanın Heykeli Nerede Rekez Edilmeli ve Ne İçin? ...	56
3.3.31 Herkes Bir Gazi İstiyor	56

	sayfa
3.3.32 Mustafa Kemal	56
3.3.33 Yeni Türkiye Tarihinde Ziya Gökalp	56
3.3.34 Türkiye Coğrafya Lügati	56
3.3.35 Abdulhamid Sani Zamanından Türkiye Haricinde İntişar Eden Türkçe Gazeteler ...	57
3.3.36 Türkleşmek Yolu	57
3.3.37 Türk Akademisinin Tesisi Arifesinde Lisanımız	57
3.3.38 Museviler ve Türkçe	57
3.3.39 Kitab-ı Mukaddes'in Türkçe Tercümelere	57
3.3.40 İspanyol Halkiyatından Hayrettin Barbaros ve Kılıç Ali Paşalar	57
3.3.41 Türk Hurafatında Salı Günü	57
SONUÇ	58
KAYNAKLAR	60
EKLER	64
Prof. Dr. Avram Galante'nin El Yazısı	64
Prof. Dr. Avram Galante'nin Fotoğrafi (1873–1961)	65
Bodrum (Eski Halikarnas) Haritası	66
Avram Galante'nin Eserlerinin Bibliyografyası	67
Avram Galante'nin Makalelerinin Bibliyografyası	72
İndeks	84

KISALTMALAR

a.g.m.	Adı Geçen Arşiv Belgesi
AIU	Alliance İsrailite Universelle
b.t.y.	Basım Tarihi Yok
b.y.y.	Basım Yeri Yok
Bkz.	Bakınız
Bsk.	Baskı
Bsm.	Basımevi
C	Cilt
ev.	Çeviren
D.F.	Darü'l Fünun
D.F.E.F.M	Darü'l Fünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası
e.b.a.	Eserin Bütününe Atıf
H.	Hamenora
JTO	Yahudi Toprağı Örgütü
L.B.T.	La Boz da Türkiye
S	Sayı
s.	Sayfa
T.T.E.M.	Türk Tarih Encümeni Mecmuası
T.T.K.	Türk Tarih Kurumu
vb	Ve Benzeri
Y.M.	Yeni Mecmua
Yay	Yayını

EKLER LİSTESİ

EK-1) Prof. Dr. Avram Galante'nin El Yazısı

EK-2) Prof. Dr. Avram Galante'nin Fotoğrafi (1873-1961)

EK-3) Bodrum (Eski Halikarnas) Haritası

EK-4) Prof. Dr. Avram Galante'nin Eserlerinin Bibliyografyası

GİRİŞ

Avram Galante yaşadığı 70 yıllık dönemde hem Osmanlı Devleti'nin yıkılışı hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna tanıklık etmiştir. Onun hayatını ve eserlerini daha iyi anlayabilmek adına, içinde bulunduğu oldukça kritik bu tarihi sürece (Osmanlı Devleti'nin son döneminden başlayarak 1960 yılına kadar) kısaca bir göz atmak çalışmamız açısından faydalı olacaktır.

Osmanlı Devleti Türk tarih zinciri içinde XIII. yy.ın hemen sonunda kurulmuş bir devlettir. Türkiye Selçuklu Devletinin bir uç beyliği iken, Bizans'a doğru genişleme şansı elde ettiği için kısa zamanda kuruluşunu tamamlayarak XIV. yy. da hızla gelişmiş ve bir İmparatorluk halini almıştır. Devletin kuruluşundan itibaren büyük bir sürat içinde gelişmesi devletçe uygulanan şuurlu bir politika, güçlü bin askeri teşkilat adil yönetim, ölçülü bir din anlayışının sonucudur. Bu anlayış sayesinde Müslüman olmayanları kendi inanışlarında serbestçe yaşatma, onun halkı üzerindeki itibarını ve nüfuzunu artırmıştır.

XV. , XVI. ve hatta XVII. yy.larda en muhteşem dönemlerini yaşayan devlet üç kıta üzerinde yayılarak büyük dünya devleti halini almıştır. XIII. yy. Osmanlı Devleti geçen yy.ların kazançları ve zaferleri üzerinde yaşadığı yy. olmuştur. Öyle ki idare edenler de edilenler de Avrupa'daki hızlı gelişim ve değişimden habersizdiler. Viyana bozgunundan sonra Osmanlı İmparatorluğu bünyesindeki rahatsızlıkların farkına varmıştır. Özellikle Yeniçeri Ocağının bitişi ve batıya ilerleyişin sonu olmuştur. Bazı galibiyetler alınsa da mağlubiyetler artmıştır. Osmanlı Devleti uzun ve devamlı savaşlar sonucunda elde ettiği yerleri on altı yıl gibi kısa bir sürede elden çıkarmış; Ukrayna, Macaristan, Erdel, Podolya ve Mora gibi geniş ve mühim yerler düşmanların eline geçmiştir. Yeniçağın en büyük cihan devleti olan Osmanlı Devleti Yakınçağda hızlı bir gerilemenin içine girmiş, XIX. yy.ın başından itibaren dağılma süreci başlamış ve XX. yy.ın başında da çöküşle karşı karşıya kalmıştır.

Sözlük anlamı iyileştirme, düzeltme olan ıslahat Osmanlı Devletinde XVII. yy.dan itibaren askeri ve mali alanda başlayarak zamanla devlet ve toplum düzeninde idari, eğitim, kültür ve hukuk alanında yapılan yenileşmeyi ifade etmiştir. XVIII. yy. da Karlofça Antlaşması'ndan sonra devam eden savaşlardan istenilen sonuçlar

alınamayınca ıslahatlara ağırlık verilmiştir. Islahatın ilk dönemi Lale Devri olarak anılmıştır. Çağdaşlaşma/ batılılaşma ise III. Selim ile başlamıştır.

XIX. yy. da ise ıslahatlara oldukça ağırlık verilerek her alanda yenileşme söz konusudur. XIX. yy.ın başından itibaren iç ve dış nedenlerin etkisiyle padişah yetkilerine kısıtlama getirme anlayışı başlamıştır. Bu anlayış merkezi otoriteyi yeniden eski gücüne kavuşturmak ve devleti dağılmaktan kurtarmaktır. Batı yönetim biçimlerinin alınması döneme damgasını vurmuştur. Bu gelişmeler yüzyılın sonunda meşrutiyetin ilanı ve rejim değişikliklerine neden olmuştur.

Osmanlı Devletinde ortaya çıkan ve siyasal özgürlükleri savunan ilk hareket Genç Osmanlılar (Jön Türkler) hareketidir. Daha çok gazeteci ve batı anlayışıyla yetişen bürokratlardan oluşmuştur. Önce İstanbul'da Meslek adı altında bir araya gelen gurup zaman zaman yurt dışında faaliyetlerde bulunmuştur. Namık Kemal, Ziya Paşa, Mithat Paşa, Ali Suavi bu hareketin etkili isimlerindendir. Jön Türklere göre; Meşrutî yönetime geçilirse dağılma durdurulabilir. Bu sebeple bir askeri darbe ile Abdülaziz'i tahttan indirerek yerine V. Murad'ı tahta çıkarmışlardır. Padişahın ağır sağlık sorunları sebebiyle yerine II. Abdülhamid tahta çıkarılmış ve kısa bir süre içinde, bu yeni Padişaha İttihatçılar tarafından Meşrutiyet ilan ettirilmiştir. (27 Aralık 1876)

1877- 1878 Osm- Rus Savaşında (93 Harbi) Osmanlı Devletinin ağır yenilgi alması üzerine II. Abdülhamid Anayasal yetkiye dayanarak parlamentoyu fesheder.

Osmanlı Devleti 1900'lere bir önceki yüzyılın ağır iç ve dış sorunlarıyla girmiştir. İçte çeşitli ayaklanmalarla karşılaşmış, bu arada büyük toprak kayıplarına uğramıştır. Diğer taraftan Osmanlı, İngiltere ve Rusya'nın paylaşım konusu olmuştur. 1900'lerin başlarında Balkanlarda ortaya çıkan sorunlarla uğraşırken rejim tartışmalarını da yaşamıştır. Yine bu dönemde Osmanlı Devletini parçalanmaktan kurtarmak amacıyla 19. ve 20. yy.larda bir takım düşünce akımları ortaya çıkmıştır. Bunlar Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük, Turancılık, Batıcılık ve Adem-i Merkeziyetçiliktir.

1876 yılında 1. si denenen Meşrutiyet, 24 Temmuz 1908 yılında yeniden ilan edilmiştir. Meşrutiyetin ilanından sonra yapılan seçimleri İttihat ve Terakki Cemiyeti

kazanmış ancak hükümette yer almamış olmasına rağmen kurulan hükümetleri dışardan kontrol etmiştir. Cemiyetin faaliyetlerinden birçok çevre rahatsız olmuştur. Böylece cemiyet karşıtı bir muhalefet oluşmuştur. Bu siyasal kargaşa sonucu tarihe “31 Mart Olayı” olarak geçen isyan çıkmıştır. İttihatçılar Selanik’ten getirdikleri Hareket Ordusuyla ayaklanmayı bastırır. Ayaklanmada rolü olduğu gerekçesiyle II: Abdülhamit tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirilir. Anayasa (Kanun-i Esasi) değiştirilir. 31 Mart Olayının en önemli özelliği Osmanlı Devletinde mevcut yönetimi ve anayasal düzeni değiştirmeye yönelik ilk isyan olmasıdır.

1910 yılından itibaren Afrika ve Balkanlardaki topraklarını kaybetmiş, bu toprakların bir kısmını geri alabilmek için I. Dünya Savaşına girmiştir. Savaştan yenik çıkan Osmanlı Devleti bu sefer de kurulmuş olduğu Anadolu topraklarını kaybetmekle karşı karşıya gelmiştir.

30 Ekim 1918’de yapılan Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan hemen sonra Osmanlı toprakları işgal edilmeye başlanmıştır. İşgale İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan katılmıştır. Bazı azınlıklar bu işgali sevinçle karşılamışlardır. Anadolu’da yeni devletlerin kurulabileceğini düşünerek çeşitli örgütler kurmuşlardır. İstanbul Hükümeti ise işgale direnmemiş, aksine İngiltere’nin koruyuculuğunu arzulamışlardır. Türk halkı ise milli mücadele için cemiyetler kurmuştur. Bu bölgesel cemiyetle Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde birleştirilmiş ve ulusal mücadeleye dönüştürülmüştür. Bu süreç Milli Mücadele Döneminin başarıya ulaşması ve yeni bir Türk Devletinin kurulmasıyla sona erecektir.

1 Kasım 1922’de saltanatın kaldırılmasıyla eski düzen yanlısı bir kesimin tepkisiyle karşılaşmıştır. Mustafa Kemal’e karşı hem mecliste hem de meclis dışında bir muhalefet oluşmuştur. Bu arada Mustafa Kemal devrimleri yürütmek için güçlü bir siyasi kuruluşa ihtiyaç duydu. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini Siyasal bir partiye dönüştürmeye karar vermiştir. Bu parti 9 Eylül 1923’te Halk Fırkası adıyla kurulmuştur. Öte yandan savaşı yürüten 1. meclis oldukça yıpranmıştır. Ankara’nın Başkent yapılmasıyla ilgili tartışmalar yaşanmış ve ayrıca bu meclisin Lozan Antlaşması’nı imzalamayacağı anlaşılmıştır. Bu sebeplerden 2. meclisin açılmasına ve yönetim şeklinin adının konulmasına karar verilmiştir.

24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalanmıştır. Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra inkılaplara geçilmiştir. Yapılan ilk inkılap saltanatın yerine Cumhuriyet rejiminin kabulüdür. (29 Ekim 1923). Ardından Hilafetin kaldırılması (3 Mart 1924) ve Harf Devrimi (1 Kasım 1928) gibi toplumun yapısını temelden değiştirecek siyasi, dini, kültürel, hukuk ve eğitim alanlarında birçok inkılaplar gelmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" sözü dış politikada temel ilke olarak alınmıştır. 1923- 1930 arasında Lozan'ın sağladığı düzenin devamı ve Lozan'dan kaynaklanan sorunlar çözümlenmeye çalışılmıştır. Bunlar; Yabancı okullar sorunu, Irak sorunu ve Nüfus mübadelesi gibi sorunlardır. 1930- 1939 döneminde Türkiye bölgesel ittifaklara öncülük yapmıştır. Yine bu dönemde Türkiye Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur.(1932) Boğazlar ve Hatay sorunu barışçıl yollardan çözülmüştür.

1938 yılında Atatürk'ün ölümünün ardından İsmet İnönü devlet başkanı olmuştur. Bu tarihten Demokrat Parti iktidarına kadar geçen sürece "İsmet İnönü Devri" diyebiliriz. 1939- 1945 yılları arasında yaşanan II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye savaşın dışında kalmak istemiştir. 23 Şubat 1945'te Türkiye sembolik bir biçimde Almanya, İtalya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

Atatürk'ün sağlığında Yeşil Ordu, Gizli İştirakiyum Partisi, amele ve İşçi Partisi, Terakkiperver Fırka, Serbest Cumhuriyet Fırkası gibi partiler kurulmuştu ancak ülkenin sosyo- ekonomik şartları elvermediği için uzun ömürlü olmamışlar, ya kendiliklerinden kapanmışlar ya da kapatılmışlardır. II. Dünya Savaşı sonunda Birleşmiş Milletlere üye olmanın koşulu olduğu için çok partili siyasal yaşama geçilmiştir.

Celal Bayar 7 Ocak 1946'da Demokrat Partiyi kurmuştur. Parti aynı yıl yapılan seçimlerde 61 milletvekilliği almıştır. Bu tarihten itibaren TBMM'de iktidar ve muhalefet milletvekilleri olmuştur. 20 Temmuz 1948'de Millet Partisi kurulmuştur. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'nin iktidara geçmesiyle 27 yıllık bir Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı sona ermiştir.

Celal Bayar gizli oyla cumhurbaşkanı seçilmiştir. Adnan Menderes Başbakanlığa tayin edilmiştir. Böylece 1960 yılına kadar Adnan Menderes beş hükümet yönetmiştir. Bu 10 yıllık döneme “Celal Bayar Dönemi” adı verilmiştir.

Türkiye 1950–60 arasında savunma, liberal ekonomi ve demokrasi konusunda hızlı bir değişme süreci yaşamış ve birçok milletlerarası kuruluşta yer almıştır. Bunlar; arasında Avrupa Konseyi (1949), Nato (1952) Balkan İttifakı (1954), Bağdat Paketi (1955) ilk sıralarda yer almaktadır. Ayrıca Türkiye 1951’de Kore Savaşına katılmıştır.

İngiltere, Türkiye ve Yunanistan’ın katılımıyla Kıbrıs’ın geleceği konusunu Zürih’te masaya yatırdılar. Sonuç olarak 16 Ağustos 1960’da Kıbrıs’ta Cumhuriyet ilan edilerek Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş oldu.

Bu çalışmamızın birinci bölümünde Avram Galante’nin hayatı; ailesi, tahsil hayatı, mesleki hayatı, siyasi hayatı, son yılları ve ölümü başlıkları altında incelenmiştir. İkinci bölümde ise ilmi kişiliği ve şahsiyeti, tarihçiliği, Türkçülüğü hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde daha çok ilmi faaliyetleri ve fikri yapısı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölüm ise Eserleri genel başlığı altında Galante’nin kitapları ve makalelerinden ulaşabildiklerimizin içerikleri hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır.

BÖLÜM I HAYATI

1.1. AİLESİ

1492'de İspanya'dan atılan Museviler, İspanya kökenli oldukları için kendilerine "Sefarad" adını koymuşlardır. ¹ Galante'nin ailesi de Sefarad Yahudilerindedir. Aile 1492 yılında "Ancel" ismiyle İspanya'dan ayrılmış daha sonra ise Roma'ya göçerek İtalya'ya yerleşmişlerdir. İtalya'da ise "Galantuomo" ismini almışlardır. Bu aile uzun kuşaklar boyunca din adamları yetiştirmiştir ki bunlardan biri 16. yüzyılın ünlü "Safed Kabalistik Okulu"na mensup 'Abraham Ben-Mordohay Galante'dir. 18. yüzyılın sonlarına doğru Galante ailesinin bir kolu Türkiye'ye göç etmiştir.²

Avram Galante'nin Babası "Halikarnas Bidayet Mahkemesi"³ başkâtibi" Mişon Efendi tüm yaşamı boyunca Osmanlı yönetimi hizmetinde çalışmıştır. Annesi Coya Kodron ise; Rodos Adası ile çok güçlü ilişkileri olan 'Kodron' ailesine mensuptur.

Avram Galante 4 Ocak 1873⁴'te Bodrum⁵ da doğmuştur. Galante Ailesi'nin Bodrum'daki eski evleri; günümüzde Galante'nin erkek kardeşinin oğlu olan ve

---

¹ "Sefarad" İbrani Dilinde İspanya anlamındadır.

² BALİ, Rifat N; *Avram Galante'nin Hayatı ve Eserlerinin Bibliyografyası*, (Avram Galante'nin *Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir* isimli eserinin baş kısmını oluşturmaktadır.

³ İlk mahkeme, davaları birinci derecede gören ve çözümleyen mercii.

⁴ Bazı kaynaklarda doğum tarihi 1874 olarak geçmektedir. Bunun sebebi Hicri tarihin Miladi tarihe çevrilmesinden doğan sıkıntı olabilir. Bkz. Yeşilyurt, Süleyman, *Ermeni, Yahudi, Rum asıllı Milletvekilleri*.

⁵ Bodrum'un antik çağlardaki ismi Halikarnas'tır. Yörenin yerli halkı [Lelegler](#) ve [Karialı](#)lardır.

İzmir’de yaşayan bir kişi üzerine kayıtlıdır.⁶ İzmirli gazeteci Yaşar Aksoy, söz konusu evin eski Yahudi Mahallesi olarak da bilinen “Eski Hükümet Sokak'ta 60 numaralı ev” olduğunu ifade ediyor. Bugün sokak numaraları değişmiş olup ev 86 numaradadır. Yine aynı sokaktaki yeni ev ise Bodrum Havrası'nın temelleri üzerine yapılmış olan 36 numaralı evdir. Yapı, bugün Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası olarak kullanılmaktadır. Yaşar Aksoy havranın giriş kapısının halen durduğunu söyler ve burasını yüzlerce yıllık eski bir fotoğrafa benzetir. Galante'nin çocukluğu bu sokakta geçmiştir.⁷ Soyadı yasası çıktıktan sonra “Bodrumlu” soyadını almıştır. Avram Galante ilmi çalışmalarını engelleyeceği düşüncesiyle hiç evlenmemiştir.

Yaşar Aksoy, Bodrum’da Yahudilerle iç içe yaşamış olan Terzi İbrahim Özkeskin ile buluşmuş ve Terzi İbrahim'in o dönem Yahudileri ve Galante Ailesi ile ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmiştir.

“...Yarım asır önce Yahudilerle burada kardeş gibi yaşadık. Hiç kırgınlığımız olmadı. Çok dosttuk. 30–40 aile vardı. Yahudi çocuklarıyla ortak top oynardık. Hepsi ‘Yahudi Sokağı’nda otururdu. Bazı densizler onlara “çifit” deyince, hepsi “Biz Türküz” diye diklenirlerdi. Takım arkadaşım Bohor’un oğlu Sümel, böyle söylenince hemen küserdi. Sonra hepsi İzmir’e ve İsrail’e gittiler. Galanteler, büyük ailedir. İzmir’de, İstanbul’da, İsrail’de ve Amerika’da Galantelerin kökleri var. Bodrum’da bir tane de manifaturacı Avram Galante vardı, ötekinin kardeş çocuğudur. Tarihiçi Galante, hepimizin büyük gururudur. En büyük hemşerilerimiz arasındadır. Rabi Galante, terzilikte benim çırağımdı. Dr. Santo Galante şimdi Amerika’da, yazın gelir beni burada bulur, eski günleri anarız. Santo “...Kader bizi oralara attı, üzgünüz” der. Akılları Türkiye’de ve doğdukları topraklardadır. Git bak unutulmuş olan Yahudi Mezarlığı’nda kimler uyuyor”.⁸

Avram Galante'nin Babasının mezarı “Bodrum Yahudi Mezarlığı”nda bulunmaktadır. Bu mezarlık Yahudi ve İslam kültürlerinin iç içe girmesi açısından önemlidir. Örneğin bir mezar taşında “Zimbul oğlu Samuel Karda burada meftundur. Ruhuna Fatiha” yazısı bulunmaktadır.⁹

⁶ KAYA Önder; *Türklük İncelemeleri*, Önsöz

⁷ AKSOY, Yaşar ; “Bir Avram Galante vardı”, *Şalom Gazetesi*, 16.08.1989

⁸ AKSOY, Yaşar; a.g.m.

⁹KAYA, a.g.e.

1.2 TAHSİL HAYATI

Avram Galante tahsil hayatına altı yaşındayken Yahudi geleneği gereğince yerel “Talmud Tora”¹⁰ da başlamıştır. Burada bir haham nezaretinde İbrani Dini’ni öğrenmiştir. Galante daha sonra dokuz yaşında, Rodos’ta eğitim veren ve yine bir Yahudi okulu olan ‘Terakki’ okuluna gitmiştir. Burada iyi bir dini eğitim görmüş, İbraniceye ek olarak ‘Ladino’¹¹ ve ‘Fransızca’ öğrenmiştir. Galante ilerde bu kadar hâkim olacağı Türkçeyi, ancak, Arapça ve Türkçenin Terakki okulunun ders programına eklendiği tarih olan, 1884’te öğrenmeye başlamıştır. 15 Temmuz (1884) tarihinde babasına durumu bir mektupla şöyle anlatmıştır:

“Burada konuşulan lisanı¹² öğrenmeye başlamış bulunuyorum... Önümüzdeki günlerde, bilgime ve zekâma göre, size bu lisanda birkaç satır yazabileceğim”.¹³ Avram Galante 1887 yılında Rodos’taki Terakki Okulu’ndan mezun olmuş ve yine aynı yıl okul kapatılmak zorunda kalmıştır. Çünkü son zamanlarda çağdaş eğitim veren bu okula karşı olan bazı tutucu Yahudiler okula saldırmış; tüm kayıtları ve demirbaşları imha etmişlerdir.

Galante Terakki Okulu’ndan mezun olduktan sonra Bodrum’da ‘Rüştiye Okulunda’¹⁴, daha sonra da İzmir’deki ‘Sultani İdadisi’nde okumuştur. Bu dönemde Servet-i Fünun düşünce akımından etkilenmiştir.

Yine bu dönemde bir Arap atasözünün İbraniceye benzerliğinin farkına varmış ve daha sonraki yaşamında Arapça ile İbranice arasındaki benzerlikleri incelemeye başlamıştır. 21 yaşında İdadiden mezun olduğunda Türkçe, Fransızca, Arapça, İbranice ve Farsçayı öğrenmişti. Bilimsel araştırmalarını ilerletmek amacıyla da Almancayı öğrenmiş bulunmaktadır.

---

¹⁰ Yahudi Okulu

¹¹ Yahudi İspanyolcası

¹² Türkçe

¹³ GÜLERYÜZ, Naim; “Az Bilinen Yönleri ile Profesör Abraham Galante” *Şalom*, sayı 1966, s. 20 Ağustos 1986

¹⁴ (Osmanlı Ortaokulu)

1.3 MESLEKİ HAYATI

1.3.1 AIU İle İlişkisi ve Kurduğu Okullar

Avram Galante Gençlik yıllarında ¹⁵ muhafazakâr Yahudi Cemaatinin cehaleti beslediği düşüncesi ile Rodos'ta “Tiferet İsrail” isminde bir okul kurarak burada Türkçe, Fransızca ve İbranice öğretmeyi amaçlamıştır. Fakat bu okul maddi kaynak yetersizliği nedeniyle kapatılmıştır. Amacından vazgeçmeyen Galante, zengin tüccar dostu Josef Alhadev ve diğer dostları ile birlikte başka bir okul kurmuştur. Bu okul da yine aynı sıkıntıya düşmüştür.

1897 yılında 90 kuruş maaşla Rodos İdadisi'ne vekâleten hesap öğretmenliğine, bir yıl sonra da 200 kuruş maaşla Fransızca öğretmenliğine atanmıştır. Yine aynı dönemde Galante Rumca, Ladino ve Osmanlıca olarak “Türk Musevileri” adlı bir gazete çıkarmak istemiş fakat bu isteği geri çevrilmiştir. ¹⁶

Kurduğu iki okulun da başarısız olması üzerine Avram Galante, dünya Yahudilerinin bu konu üzerine ilgilerini çekmek ve hayırsever Yahudilerden yardım toplamak amacıyla 15 Kasım 1898 yılında *Israelite Universelle*¹⁷ (kısaca AIU) çevrelerince yaygın bir şekilde okunan *Archives Israelites* Dergisinde “Bir okulun kurulması için Yahudi yardımseverliğine çağrı” makalesini yayımlamıştır. Avram Galante kurduğu okulun ancak AIU'in katkılarıyla yaşayacağını düşünmüş ve Rodos'ta yaşayan Yusuf Kriger isimli bir Macar Yahudi'si aracılığı ile okula AIU'den bir Fransız öğretmen temin etmiştir. 1901 yılında bu okul AIU okul sistemine eklenmiştir. Okul başarılı olunca ertesi yıl da kız öğrenciler için bir okul açılmıştır.¹⁸

Bu okullarda eğitim her ne kadar Türkçe, Fransızca ve İbranice verilse de ağırlık Fransızca üzerinde olmuştur. AIU merkez yönetimindeki bazı kişiler ağırlığın Fransızcaya verilmesini isterken, Galante ve bazı Sefarad aydınları Türkçeye de

---

¹⁵ 1895

¹⁶ SOYLUER, Serdar. (24–25 Ekim 2007). “1522–2007 Osmanlılardan Günümüze Her Yönüyle Bodrum Uluslararası Sempozyumu “*Sicil- i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Bodrumlu Devlet Adamları*, Bodrum-b.y.y. b.t.y.

¹⁷ Evrensel Yahudi Birliği, 19. Yüzyıl ortalarında Fransa'da kurulmuştur.

¹⁸ BALI, Rifat, *a.g.e.* s.5

ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Avram Galante Türk toplumu ile bir bütün halinde olan Türk Yahudilerinin Türkçeyi öğrenmeleri gerektiğine inanmış ve bu düşüncesi AIU yönetiminin eğitim anlayışıyla çatışmıştır.¹⁹

1901 yılında “*La Langue Turque et les Israelites de Turquie*” (Türk Dili ve Türkiyeli Yahudiler) başlıklı bir makale yazmış, fakat bu makalede öne sürdüğü görüşler AIU merkez yönetimini pek etkilememiştir. Fakat Rodos’taki AIU okulları Galante’nin bu girişimi sonucu Osmanlı İmparatorluğu’nda Türk dilini öğreten birkaç okuldan biri olmuştur.²⁰

1.3.2 Abdülhamid Döneminde Sansürcülüğü

Rodos’ta bulunduğu yıllarda Avram Galante Osmanlı okulunda öğretmenlik yapmıştır. Bunun yanı sıra Galante, Sultan Abdülhamid yönetimi içinde “sansürcü” olarak çalışmıştır. Bu görevi daha çok Abdülhamid yönetimini eleştiren yayınları derlemek olmuştur. Galante bu görevde iken bu görevin kendisine sunduğu avantajları da kullanmayı ihmal etmemiştir. Yahudi toplumunu eleştiren ve yeni düşüncelerle dolu birçok yazısını Avrupa’ya hiçbir engele takılmadan, rahatlıkla ulaştırabilmiştir.²¹

1.3.3 Cezayir-i Bahr-i Sefid²² Vilayeti Müfettişliği

Galante sansürcülüğün yanı sıra “Cezayir-i Bahr-i Sefid Vilayeti’nin Müfettişliği”ni de yapmıştır.²³ Cezayir-i Bahr-i Sefid; Osmanlı İmparatorluğunda, XIX. yüzyıla kadar Kaptan Paşalığın idaresinde olan bir idare bölümüdür. XVII. yüzyıl başlarında Gelibolu, Eğriboz, İnebahtı, Karlıheli, Mizistre, Rodos, Midilli, Kocaeli, Biga, Sığla, Sığacık Sakız, Nakşe, Mehdiye sancaklarından meydana gelmiştir. Zamanla toprak kaybının olması yüzünden, bu eyalet değişmelere uğramış ve XIX. yüzyılın ortalarında Kıbrıs, Rodos, İstanköy, Sisam, Sakız, Midilli, Limni ve Bozcada sancaklarından ibaret kalmıştır. Daha sonraları eyalet değişikliklere uğramış,

¹⁹GÜLERYÜZ, Naim; *a.g.e.* s.7

²⁰KALDERON, Dr. Albert ; (çeviri ve bibliyografya katkı: Rifat N. Bali) “Abraham Galante Bio-Bibliyografya”, *Müteferrika Dergisi*, Bahar 1995, sayı 5, s. 43- 58

²¹ BALI, Rifat, *a.g.e.* s.6

²² Akdeniz ve Ege Adaları,

²³ KALDERON, *a.g.e.*, s. 45

Kıbrıs'ın 1878 de İngilizlere, Rodos ve Oniki Adanın, Trablusgarp savaşında (1911)İtalyanlara, Sakız, Limni ve Midillinin Balkan Savaşında Yunanlılara geçmesi üzerine de tamamen ortadan kaldırılmıştır.²⁴

Avram Galante burada yaptığı teftişler sırasında Yahudi cemaatlerini ziyaret etmiş ve buralardan Yahudi atasözlerini ve deyişlerini derlemiştir. Galante'nin ilgi alanı sadece dil ve sosyal kültür ile sınırlı olmamıştır. Örneğin yine bu dönemde Halit Ziya Uşaklıgil'in kurmuş olduğu Hizmet Gazetesinde “Maarif ne yolda terakki edebilir?” başlıklı bir yazı dizisi yayımlamıştır.

Bu yoğun çalışmaları arasında Rodos Yahudilerine yöneltilen kan iftiraları ile ilgilenmiştir. Bu iftiraların çoğunluğunun Rumlardan gelmesi ve Rumca yayınlanan basında ve kilise yayımlarında yer almalarından dolayı karşı yazı yazabilmek için Rumca öğrenmeye karar vermiştir. Ve bu iftiraları çürüten birçok yazısı basında yer almıştır.

1.3.4 İzmir Yılları

Avram Galante 1902 yılında İzmir'e dönerek, *Darü'l- İrfan Okulu*'nda Fransızca öğretmenliği²⁵ yapmış ve *İzmir* ve *Hizmet* Gazetelerinde yazmaya devam etmiştir. Aynı zamanda AIU merkez yönetimi ile okulların eğitim düzeyi konusundaki tartışmaları sürmüştür. İzmir yıllarında Batı Anadolu'da yerleşik birçok Yahudi cemaatini ziyaret ederek bilgi toplamıştır. Bu topladığı bilgiler daha sonra yazacağı bazı eserlerine temel oluşturmuştur.

Galante'nin görüşleri Yahudi cemaatinin bazı muhafazakâr kesimlerince iyi karşılanmamış ve bu nedenle ona muhalif olanlar, onu Abdülhamid'in sansürcülerine rejimin muhalifi olarak ihbar etmişlerdir. O dönemin siyasi durumu, Galante'nin muhaliflerinin Abdülhamid'in gizli polisini ikna etmesi açısından elverişlidir. Ayrıca Galante'nin Rodos'ta yaşadığı yıllarda *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'ne üye olması da kendisini zor durumda bırakmıştır. Bu sebeple Galante Mısır'da yaşayan mültecilere katılmak üzere Mısır'a gitmiştir.

²⁴ ÜNAL, Dr. Ayhan Afsin; Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat. Fakültesi Tarih Bölümü

²⁵ Darü'l- İrfan Okulu

1.3.5 Mısır Yılları ve Jön Türkler

14 Ekim 1904 tarihinde Filistin'e giden Avram Galante bir gemiye binerek oradan İskenderiye'ye geçmiştir. Ertesi gün İskenderiye'yi terk ederek 21 Ekim 1904'te Kahire'ye ulaşmıştır. Kahire o yıllarda siyasi mülteciler ve Jön Türk hareketi için önemli bir merkezdir. Yaklaşık 700 Türk aydını Kahire'den geçerek Avrupa kentlerine dağılmıştır. Avram Galante Kahire'ye yerleşir yerleşmez "La Vara"²⁶ isimli bir gazete yayımlamaya başlamıştır. Bu gazetenin dili *Yahudi İspanyolcası*'dır. İlk baskısı 14 Temmuz 1905 tarihinde İskenderiye'de yapılmış olan gazetesinde özellikle dönemin Hahambaşısı, Moşe ha Levi başta olmak üzere kendisine karşı çıkanlara eleştiri yağdırmıştır. Galante'nin Kahire'de bulunduğu yılları ayrıntılı bir şekilde araştıran Dr. Avner Levi'ye göre Galante bu dönemde; "haris, intikamcı, kaba, çıkarıcı, meslek ihtiraslarına kapılmış" bir kişilik göstermektedir. Bu yıllar Galante'nin kendisine yol aradığı ve tam olarak kurumsallaşmadığı yıllardır. Bu nedenle La Vara Gazetesi tarihi bir kaynak olarak değil, kulis arkası dedikodularını veren bir kaynak olarak değerlendirilmelidir.²⁷

Kahire'de bulunduğu yıllarda Galante orada yerleşik durumdaki Jön Türkler ile dostluk kurma fırsatı bulmuştur. Özellikle pozitivist ve Fransız eğitiminden geçmiş Ahmet Rıza Bey ile dost olmuşlardır. Yine bu dönemde Kahire'ye göç etmiş Osmanlı uyruklu Yahudileri "Mısır Cemiyet-i İsrailiyesi" adı altında örgütlemiştir. Ayrıca kendisini Rodos'ta bulunduğu yıllardan tanıdığı ve 1903 ten itibaren Kahire'de yaşayan Şair Eşref²⁸ ile tanışmıştır. Şair Eşref'in "İstimdat"(1905), "Şah ve Padişah" (1908) ve "İran'da Yangın Var"(1908) isimli kitaplarını Türkiye'deki ve Fransız posta idaresindeki dostları vasıtası ile Türkiye'ye yollamıştır.²⁹

Galante 1907 yılında Ahmet Rıza Bey ile "Meşveret"³⁰ in Fransızca baskısını hazırlayan Albert Fua vasıtasıyla tanışmıştır. Bu sırada Paris'te toplanacak olan Jön Türk Kongresi için Galante kendisine Yahudi komitesinin desteğini teklif etmiş,

---

²⁶ Sopa anlamındadır.

²⁷ BALI, Rıfat N; *a.g.e.* s. 7

²⁸ Türk edebiyatının hiciv ustasıdır. Tanık olduğu yolsuzlukların üzerine çekinmeden gitmiş, Hicviyelerini daha çok gazel, kaside, muhammes ve özellikle kıtalar biçiminde yazmıştır.

²⁹ BALI, Rıfat N; *a.g.e.* s. 8

³⁰ Danışma anlamındadır. Ahmet Rıza Bey'in, 1895'te Paris'te *Osmanlı İttihat Ve Terakki Cemiyeti*'nin yayın organı olarak Türkçe ve Fransızca çıkarttığı gazete.

Ahmet Rıza Bey ise bu teklifi kabul etmiştir. Kahire Yahudi Komitesi, imparatorluğun diğer etnik grupları ile ilerici Osmanlı Yahudilerini temsil etmektedir. Buradaki Yahudi desteği tabandan gelen bir hareket değil, sadece Yahudi aydınları arasında geçerli olan bir harekettir. Fakat bu hareket göstermelik bir hareket değildir. Bu hareketi oluşturan Yahudiler, İmparatorluğun tüm etnik grupları için demokratik bir yaşam tarzı geliştirmek isteyen, ülkü sahibi olan Yahudilerdir. Ancak yine de Yahudilerin Jön Türk hareketine desteği Ermeniler ve diğer muhalif Osmanlı grupları kadar yoğun olmamıştır.

Bu dönemde Galante'nin "Meşveret", "Şura-i Ümmet", "Şura-i Osmaniye" ve İskenderiye'de yayımlanan "Doğru Söz" gazetelerinde ve ayrıca altı yıl boyunca Kahire'de çıkan "Le Progres" Gazetesi'nde yazıları çıkmıştır.³¹ 24 Temmuz 1908'de 2. Meşrutiyet'in ilanı ile La Vara Gazetesini kapatmaya karar vermiştir. Bu aynı zamanda siyasi etkinliklerinin de sonu olmuştur.

1.3.5.1 Sudan'da Yahudi Devleti kurma tasarısı

Mısır'da bulunduğu dönemde Mısır arkeolojisi ve uygarlığı ile ilgili yazılar yazmıştır. Hatta Mısır Yahudileri ile ilgili bir kitap hazırlamaya teşebbüs etmiş fakat bu düşüncesini uygulamamıştır. Yine bu yıllarda Sudan'ı ziyaret etmiş ve bu ziyaretin bir sonucu olarak Sudan'da bir Yahudi Devleti kurulması amacıyla bir "Yahudi Müstemleke Tasarısı" hazırlamış³², fakat merkezi Londra'da olan Jewish Territorial Organization³³ (JTO) bu teklifi dikkate almamıştır.

14 Temmuz 1909'da Kahire'den ayrılarak İngiltere'ye gitmiştir. Burada bir yıl kalmış ve JTO'ya sunmuş olduğu tasarının dikkate alınmadığını öğrenmiştir. Ardından İstanbul'da Darü'l-Fünun-i Osmanî bünyesinde dilbilim ve arkeoloji alanlarında güçlü fakülteler kurulacağını öğrenmiştir. Daha sonra Berlin'e geçmiş, burada bir yıl kalmış ve Prof. Bergstrasser'in İstanbul Üniversitesi'ne gideceğini öğrenerek 1911 yılı sonlarına doğru İstanbul'a dönmüştür.

---

³¹ KALDERON, *a.g.e.*

³² 28 Ocak 1907

³³ Yahudi Toprağı Örgütü

1.3.6 İstanbul Yılları

İstanbul'a dördüğünde Rodos'tan yakın arkadaşı Moiz Dal Mediko'nun Bahriye Vekâleti'nin tercüme bürosunda müdür olduğunu öğrenmiştir. Arkadaşı aracılığı ile Bahriye Vekâleti'nde bir görev almıştır. Aynı zamanda yarı zamanlı olarak Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nde çevirmen ve sekreter olarak çalışmaya başlamıştır. Bu görevi 1912–1918 yılları arasında sürdürmüştür. Yine 3 yıl süre ile “Hilal-i Ahmer Mecmuası”nda sürekli olarak yazı yazmıştır.

İstanbul Üniversitesi'nin Alman modeline göre yeniden yapılanması sırasında Prof. Bergtrasser “Karşılaştırılmalı Semitik Diller ve Semitik Halkların Eski Tarihi Kürsüsü”ne atandığı zaman, Galante de onun yanına yardımcı olarak katılmıştır. Görevi hocanın çevirmenliğini yapmak ve öğrenci - hoca ilişkilerini düzenlemektir.

Avram Galante 1946 yılının 10 Haziran günü mecliste yaptığı bir konuşmasında üniversitelerin ıslahı maksadıyla Almanya'dan 17 profesör getirtildiğini ve yanlarına da birer doçent verildiğini söyledikten sonra, o dönemde profesör ve doçentlerin çalışma tarzlarını şu şekilde anlatır. “ Dersten bir gün evvel, muavin profesörün evine gider yahut profesör muavinin her vakit katılması lazım gelen seminere gelirdi. Profesör ile muavin mevzulara göre ya tercüme yahut konuşma ve tartışma suretiyle dersi hazırlar ve ertesi günü ikisi derse girerlerdi. Muavin profesörün takririni tercüme eder, anlatırdı ve bu suretle ders tabi bir şekilde geçerdi.”³⁴

Galante üniversitedeki bu görevi sırasında kendisini 150.000 ciltlik ve 10.000 yazmalık Üniversite Kütüphanesi ile 40.000 ciltlik Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin yan yana oldukları bir ortamda bulmuş ve zamanının tamamını fikir hayatına vermiştir. “Tarih-i Osmanî Encümeni” üyesi olan dostu Safvet Bey sayesinde de arşivlenmekte olan Osmanlı arşivlerine ulaşmış ve “Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası”nın her nüshasında yayınlanan Osmanlı Yahudiliği ile ilgili belgelerin Fransızca çevirilerini yayımlamıştır. Böylece Batılı araştırmacılar tarafından çoktan beri ihmal edilmiş olan bir alanın kapılarını açan kişi olmuştur.³⁵

³⁴ TBMM Arşivi, B: 61, 10.06.1946, s. 120

³⁵GÜLERYÜZ, Naim; *a.g.m.*, S. 1966,

1.3.6.1 Hahambaşılık Teklifi

Galante İstanbul'a döndüğünde derin bir şekilde hizipleşmiş bir Yahudi cemaati ile karşılaşmıştır. Bir tarafta AIU eğitimi altında yetişip, etkilenmiş olan Sefaradlar, bir tarafta Herzl'in yaymaya başladığı Siyonizm düşüncesinden etkilenmiş ve Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasını isteyen Aşkenaz Yahudileri vardır.

Diğer taraftan Türkiye'nin Avrupa Kıtası topraklarında ise Balkan Savaşları'nın sonucu olarak sefalet içinde yaşayan bir Yahudi cemaati, savaş sonrasında Amerika'ya, New York'un batı yakasına yerleşmişlerdir.³⁶ Bu göçmen Osmanlı Sefaradları arasında örgütlenmeyi sağlayacak dini bir liderleri yoktur. Bazı kişiler tarafından Galante, Amerika'daki Yahudilerin hahambaşısı olma fikri ile ilgilendirilmiştir. Bunun üzerine dönemin İstanbul'daki Amerika büyükelçisi "Henri Morgenthau" da Galante'yi elçiliğe davet edip görüşmüş ve onun hakkındaki olumlu raporunu Amerika'ya iletmiştir. Fakat bu hahambaşılık görev süresi iki yıl ile sınırlandırılmıştır. Bu sebeple Galante bu teklifi reddetmiştir. Aynı teklif yeni Amerikan elçisi "Abraham I.Elkus" tarafından 21 Temmuz 1916'da bir kez daha yinelenmiştir. Galante kişisel nedenler öne sürerek bu teklifi de reddetmiştir.³⁷

1.3.6.2 Prof. Avram Galante

Birinci Dünya Savaşı'ndan Türkiye yenik olarak ayrılmıştır. Bu savaş sonucunda aşırı milliyetçi ideolojinin öne çıkmasıyla Almanya'dan getirilen hocaların İstanbul Üniversitesi'ndeki görevlerine son verilmiştir. Tam bu dönemde Avram Galante, Prof. Bergstrasser tarafından yönetilen "Doğu Halklarının Eski Tarihi" kürsüsüne Profesör sıfatıyla atanmıştır.

1.4 SİYASİ HAYATI

1.4.1 Meşrutiyet Dönemi:

Avram Galante yaşadığı dönemdeki fikir akımlarından etkilenmiştir. 1890'lı yıllarda Rodos'ta bulunduğu dönemde ittihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olur İzmir'de

---

³⁶ Yaklaşık olarak 15.000 kişi

³⁷ BALI, Rıfat N; *a.g.e.* s.9

Darü-l İrfan Okulu'nda Fransızca Öğretmenliği yapmış aynı zamanda *İzmir* ve *Hizmet* gazeteleri'nde yazılar yazmıştır. Radikal fikirleri ve özellikle AIU hakkındaki olumsuz görüşleri sebebiyle Muhafazakâr Yahudi Cemaati tarafından Abdülhamid'in sansürcülerine rejim karşıtı olarak ihbar edilmiştir. Zaten dönemin siyasi durumu ikna açısından oldukça elverişlidir. Bu sebeple Mısır'a gitmeye karar vermiştir.

Kahire o yıllarda siyasi mülteciler ve Jön Türk Hareketi için önemli bir merkezdir. Bu sebeple Mısır'da yaşayan mültecilere katılmıştır. (1904) Yaklaşık 700 kişi buradan Avrupa'ya geçmiştir. Burada Jön Türkler ile tanışmış ve. Pozitivist Ahmet Rıza Bey, Şair Eşref ile dost olmuştur. Paris'teki Jön Türk Kongresi için Yahudi Komitesinden destek alınmıştır. Kahire Yahudi Komitesi İmparatorluğun diğer etnik grupları ile ilerici Osmanlı Yahudilerini temsil etmiştir.

Avram Galante 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra siyasi etkinliklerini bırakmıştır. Osmanlı döneminde 1877 yılında iki kez ve ardından 1908 – 1912 – 1914 – ve 1919 yıllarındaki seçimlerle oluşan bütün parlamentolarda, gayrimüslim milletvekilleri bulunmuştur. Cumhuriyet döneminde ise gayrimüslim yurttaşlar yani azınlıklar ilk kez 1935 seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmişlerdir.

1.4.2 Cumhuriyet Dönemi:

Atatürk'ün kararıyla 1935 yılında dört gayrimüslim aday, bağımsız (müstakil) milletvekili olarak seçilmiştir. Bunlar; Berc Keresteciyan (Türker) – (Afyonkarahisar), Doktor Tabtas (Ankara), İstamad Zihni (Özdamar) – (Eskişehir) ve Doktor Abravaya Marmaralı (Niğde) idi. Aynı milletvekilleri 1939'da yeniden seçilmişlerdir. 1943 yılında Berc Türker ile İstamad Özdamar bir kez daha seçilirken Mihal Kayakoğlu – (Ankara) ve Avram Galante Bodrumlu – 7. dönem Niğde milletvekili olarak meclise yeni giren isimler olmuşlardır.³⁸

1.4.2.1 Milletvekilliği

Avram Galante'nin milletvekilliği 1946 yılına kadar devam etmiştir. Kendisi birçok komisyon çalışmalarında ve yasa metinlerinin kaleme alınmasında görev almıştır. Özellikle Ankara ve İstanbul Üniversiteleri'nin özerkliği ile ilgili kanun tasarısında

---

³⁸ *Radikal Gazetesi*, Mart 1935, s.2

yer alan “üniversiteye kabul edilecek doçentlerin 1 yabancı dil bilmesi yeterliliği”³⁹ hükmünü şiddetle eleştirmiştir. Eleştirinin boyutunu anlamak amacıyla Avram Galante’nin mecliste yapmış olduğu konuşmalarının bazı bölümlerini aynen alıyorum.

A.G. Bodrumlu (Niğde) – “Üniversite profesörlerinin yabancı dillerine dair: Sayın arkadaşlar; Üniversite Kanunu tasarısını okudum. Pek güzel şeylere ve bahusus kariyer akademiğe dair konulan hükümleri gördüm. Fakat bu güzel şeyler arasında ilim personeli yani öğretim üyelerinin imtihanlarına ait 19. maddeyi yetersiz buldum. Bu madde gereğince, doçentlik imtihanına girecek kimse fakültelerin muayyen usulleri dairesinde, ilmi malumattan başka, bir de yabancı dilden imtihana tabidir...”⁴⁰

“...Malumdur ki, yalnız bir yabancı dil bilen ve doçentlikten başlayıp ordinaryüslüğe geçtikten sonra senelerce tedrisatta bulunan bir ilim adamının ilim derecesi dar ve tabiatıyla elde edeceği randıman sönüktür. Çünkü başka bir yabancı dil bilmediği için o bilmediği yabancı dillerde yazılan ve yazılacak eserlerden istifade edemez. Ve tabiatıyla memleket geniş ölçüde istifade edemez.

Bunun çaresi nedir?

Bunun çaresi, dün, bugün ve yarın, ilimlerin yayılmasına en ziyade hizmet eden başlıca üç dili yani İngilizce, Fransızca ve Almancayı doçentten istemeli.

Bu nasıl olur? Bence bu hususta takip edilecek yol şudur: 19. madde mucibince, bir ecnebi dilden imtihan verip doçentliğe kabul edilen bir doçente ikinci bir yabancı dil öğrenmesi için, kendisine beş senelik bir mühlet verilmeli ve o mühlet nihayetinde doçent muvaffakiyetli bir imtihan geçirmeli...”

“...Üçüncü bir dil için ikinci beş senelik mühlet verilmeli (bu mühlet zarfında doçent profesör olabilir). Otuz beş yaşına girerken doçent – profesör üç dil sahibi olur...”

“...Şimdiki halde yaşları ilerlemeğe başlayan profesörlere gelince, yaşları kırk ile elli arasında bulunanlardan yalnız ikinci bir dil istemeli...” “ hulusa bu üç dilin bilinmesi zaruridir. Aksi takdirde, yani 19. maddede yazıldığı gibi, yalnız bir yabancı dil ile iktifa edecek olursak Üniversitelerden umduğumuz semereleri elde edemeyiz. O zaman üniversite, üniversite kıyafetine bürünmüş bir yüksek mektep olur. Bunun için ancak ve ancak memleketin yükselmesini istihdaf eden bu teklifin kabulünü, eğer

³⁹ 13 Haziran 1946 tarih ve 4936 sayılı kanunun tasarısı

⁴⁰ TBMM Arşivi, B: 61, 10.06.1946, s. 119

ısrar kelimesini kullanmama müsaade buyurursanız, ısrarla rica edeceğim.”⁴¹

Ertesi gün yeniden söz alan Galante düşüncelerini şu şekilde yinelemiştir: “...bir üniversite profesörü üç lisanssız ders yapamaz. Malumatı eksik kalır, bundan kimse istifade edemez. Bundan dört sene evvel benim bir akrabam İstanbul’a geldi. Bugün tıp fakültesinde okuyor. Tesadüfen bu fakültede Profesör Schwarz’a rast geldik. Bu çocuk İzmir lisesinden mezundur, on sekiz yaşındadır, Fransızca biliyor dedim. Profesör Schwarz ona diyor ki sen İngilizce öğreneceksin, Almanca öğreneceksin, bir de İspanyolca öğreneceksin. Ben sordum İngilizce ve Almanca’ya diyeceğim yok, fakat İspanyolca niçin? Müttehassısları İspanya’dadır. Kitaplarını kendi dillerinde yazıyorlar, işte bunun için. Cevabını verdi...”⁴²

“... Dün verdiğim teklifin sırası geldikçe kabulünü isteyeceğim. Çünkü memleket ilme muhtaçtır. İlim laf değildir. İsteyen profesör olur, isteyen olmaz...”“hülasa şimdiki vaziyet gibi üniversite devam ederse, üniversite değil, yüksek bir okul olur.”⁴³

12. 6. 1946 günü A. Galante kürsüden şöyle seslenmiştir, “Arkadaşlar ben iki gündür tezimi müdafaa ediyorum. Bir üniversite profesörü için üç mühim lisan şarttır. Onlar da Fransızca, İngilizce ve Almancadır...” “Eğer Türkiyat olursa o zaman Rusça bilecek, Macarca bilecek. Farsça edebiyatla uğraşacaksa İngilizce bilecektir. Arapça için Almanca bilecektir...” “...Tekrar ediyorum, bir dille üniversite olmaz, yüksek mektep olur. İki dille total üniversite olur, üç dille tam manasıyla üniversite olur. Takririmin kabulünü rica ederim.”⁴⁴

Avram Galante Bodrumlu yine aynı gün yani 12 Haziran 1946 günü konuyla ilgili önergesini meclise şu şekilde sunmuştur.⁴⁵

Yüksek Başkanlığa;

Arz ettiğim sebeplerden dolayı Üniversite Kanun Tasarısı’nın 19. maddesine ilave edilmek yahut ayrı bir madde olarak tasarıya katmak suretiyle aşağıdaki metni saygılarımla arz ederim.

---

⁴¹ a.g.a., s. 120

⁴² a.g.a., s.151

⁴³ a.g.a., s.152

⁴⁴ a.g.a., s.193

⁴⁵ a.g.a., s.217

Doçentlik imtihanına girecek bir öğretim üyesi 19. maddede gösterildiği gibi batı lisanlarından birinden başarı ile imtihan vermeli.

1. Bu imtihan tarihinden başlayarak beş sene sonra, ikinci bir batı dilinden başarı ile imtihan vermeli.
2. Bunun gibi bu son tarihten başlayarak beş sene sonra üçüncü bir batı dilinden başarı ile imtihan vermeli.
3. Yaşı kırk ile elli arasında bulunan bir profesör, doçentlik yüzünden bilmesi lazım gelen tek yabancı dilden başka, beş sene içinde ikinci bir yabancı dilden başarı ile imtihan vermeli.

Niğde Milletvekili

Avram Galante Bodrumlu

Bütçe Komisyon Sözcüsü T.B.Balta (Rize) Galante'den önergesini geri almasını ve konunun tüzükle halledilmesini istemiştir. Galante cevap olarak; “Arkadaşlar, ben 16 yaşımdan şimdiye kadar - ki şimdi 73 yaşındayım – ilimle iştigal ettim. İlim laf değildir. Tüzük yapılacakmış, bu iş değildir. İş bilmektir ...” “...Avrupa’da öyle doçentler var ki, sol ceplerinden seksen tane ordinaryüs çıkarırlar, zaman değişti, eski kafa ile iş olmaz. Avrupa profesörleri birçok diller bilirler, ben memleketin menfaati için ısrarla istiyorum, takririmin kabulünü talep ediyorum.”⁴⁶

A.Galante'nin beşer yıl arayla üç lisan öğrenilmesi fikrine karşı çıkan dönemin Milli Eğitim Bakanı'na Galante şöyle bir cevap vermiştir:

“...Bir Fransız çocuğu yalnız Fransızca bilse dahi Fransızca dili üzerine yazılmış o kadar bol eser vardır ki, başka hiçbir lisana muhtaç olmayabilir. Fakat bizde öyle değildir. Bizde kitap yoktur. Şimdiki üniversite ilim yeridir, ezber yeri değildir...” “...bunda ısrarımın sebebi şudur; tekrar ediyorum, kitap yoktur. İster istemez dışarıya muhtaç olacağız. Bugün için üç lisan çok görülüyorsa, iki lisan kabul edebilirim. Fakat üç lisan çok lazımdır.”⁴⁷

A.Galante, basın da yakinen takip ettiği ve desteklediği bu görüşünü uzun tartışmalardan sonra “iki yabancı dil” olarak yumuşatmış ve verdiği önerge kabul edilerek yasalaşmıştır.

---

⁴⁶ a.g.a., s.217

⁴⁷ a.g.a., s.219

1.5 SON YILLARI

1946 yılında 73 yaşında iken Niğde milletvekilliğinden ayrılarak İstanbul'a dönmüş ve "adaların en asudesi" şeklinde tanımladığı Kınalıada'ya yerleşmiştir. İskeleden yaklaşık dört beş dakikalık mesafedeki evinin planlarını kendisi çizmiş ve bir kalfaya yaptırmıştır. Çok değerli olan zamanından tasarruf etmek için evin mutfağını çalışma odasının tam karşısına kondurmuştur. Ev işlerine yardıma gelen temizlikçi kadınla vakit kaybetmemek için, yapılacak işlerin veya yapılacak yemeklerin haftalık listesini mutfak kapısına iğnelemeyi tercih etmiştir.

Salı günleri adadan şehre inmektedir. Matbaadan provaları alarak, arkadaşı Albert Kohen'in evine gitmekte, Kohen'in eşinin kendisine özel olarak hazırladığı ve çok sevdiği sebze haşlamalarını zevkle yedikten sonra, provaların düzeltmelerini yapıp, onları tekrar matbaaya bırakarak Kınalıada'ya geri dönmektedir.⁴⁸

Avram Galante sağlığı elverdiği ölçüde araştırmalarına devam etmiştir. Bu dönemde eskisi kadar iyi göremez olmuş⁴⁹ ve yürümekte zorlandığı için dışarı da fazla çıkamamıştır. Yahudi sosyal hayatından da uzaklaşmıştır. Zaten İsrail'de yaşayan Abraham Elmaleh'den başka gerçek dostu da yoktur. Cumhuriyet Dönemi'nde yetişmiş yeni kuşak Yahudilerinin çalışmalarına ilgisiz kalmasına da oldukça üzülmüştür.

Hayatını aydınlatan ve dış dünya ile bağlantısını sağlayan tek kişi, onun eserlerini incelemiş, gerçek değerini kavrayabilmiş olan Habib Gerez olmuştur. Hahambaşılık Sekreterliği'nin yanı sıra, İstanbul Kültür Derneği Başkanlığı'nı da yürüten Gerez, vakit buldukça Kınalıada'ya gelip Galante ile görüşmeler yapmıştır.⁵⁰

Galante'nin son zamanlarını nasıl değerlendirdiğini Josef Habib Gerez'in 1985 yılında yazdığı bir yazısından öğreniyoruz. Habib Gerez, yakından tanıma fırsatı bulmuş biri olarak Galante'yi şu sözlerle anlatmaktadır;⁵¹

"Prof. Avram Galante'yi 1952 yılında tanıdım. İlk şiir kitabım "Gönülden

⁴⁸ GÜLERYÜZ, Naim; *a.g.m.*,

⁴⁹ GALANTE,; *Niğde ve Bor Tarihi*, Önsöz

⁵⁰ REYNA, İ. (1985); "Galante'yi Tanımaya Başlamak", *Şalom Gazetesi Yaşam Eki*.s. 8-9

⁵¹ GEREZ, J.Habib; Bir dost Gözü İle Prof. A.Galante, *Şalom Gazetesi Yaşam Eki* 1985, s. 8

Damlalar”ın yayınlandığı yıl kendisinden bir mektup almıştım. Memnuniyetini belirtiyor ve beni tebrik ediyordu. Ayrıca, kendisini, yaz- kış oturduğu Kınalıada’daki evinde ziyaret etmemi arzuluyordu. O günlerde, iskele civarındaki mütevazı evine gittim. Beni hararetle karşıladı. Çalışma odasında bir iskemleye iliştim. Yerde kitaplar öbek öbek duruyordu. Kendisi çalışma masasına oturmuştu. Masa gazeteler, dosyalar, kitaplarla dolu idi. Bunların arasından, yüzünü ancak görebiliyordum. Titrek bir sesle: “Eser vermeyi kendime zevk edindim. Genç yaşımdan beri bu sahadaki çalışmalarına devam etmekteyim. Bundan başka bir arzum da yoktur”...

“Genç yaşımdan beri yazı yazmaktayım. Bugüne kadar 51 eserim intişar etmiştir. Yenilerini hazırlamak için didinip uğraşmaktayım. Bu gayretime rağmen, burada ancak, 3- 5 kişi kitaplarımı okumaktadır. Kitaplarım burada basılır, fakat dışarıda okunur”...

“Seni şiirlerinden ve kitabından dolayı candan tebrik ederim. Çalışmanı hor görenlere, baltalamak isteyenlere aldırma. Yoluna devam et!”...

“Dünya ölümlüdür. Geriye kalan yapıtlar sizi yarınlara ulaştırabilir.”...

Prof. Galante ile çalışmamız böyle oldu. O zaman 79 yaşında idi. Gösterişten hoşlanmayan, sade bir yaşantıyı yeğleyen bir kişi. Eser vermeyi kendisine zevk edinmiş, durmadan, dinlenmeden bu uğurda çalışıyordu. Yazdıkları Türk Yahudi toplumu ile ilgili, geçmişe ışık tutan ve tutacak eserler. Prof. Galante ile dostluğumuz ölümüne kadar devam etti. Aramızda gerçi büyük yaş farkı vardı. Benden 43 yaş büyüktü. Fakat ilgi görmesi onu çok hoşnut ediyordu.

Zaman zaman mektup yazıyor ve beni evine davet ediyordu. Birkaç kez birlikte, iskelenin karşısında bulunan lokantaya gittik. Bana itimadı sonsuzdu. Özel hayatına ait gençlik anılarını anlatmaktan çekinmiyordu. Bir keresinde nişanlısından bahsetmişti; çakır keyifti. Titreyen elleri arasındaki bardaktan bira dökülüyor, sevdiği bir şarkıyı mırıldanıyordu. Nişanlısından eser veremeyeceği korkusu ile ayrıldığını söylemişti. Bu nedenle ömür boyunca bekâr yaşadı.

1954 yılında kendisine birkaç arkadaşıyla birlikte bir jübile hazırlamakta olduğumu bildirmiştim. Pek hoşnut değildi; “Tertiplenecek bir jübilenin benim için hiçbir kıymeti yoktur. En iyi jübile, eserlerimin gençlik tarafından alınıp okunmasıdır”

demişti. İlgisiz bir topluluğa eserlerini - daha doğrusu – hayatını vermesi, onu üzüyordu. O, talihsiz bir yazardı.

Tertiplenen jübileye – hastanede olması nedeniyle - katılmadı. Derneklerimizin birinde şaşaalı bir tören yapıldı. Törende, birçok kimseler övgü ile kendisinden bahsetti; yurt dışından gelen mesajlar okundu. Tören sonrası, hastaneye giderek kendisini tebrik ettik, gelen mesajları ilettik ve odasını çiçeklerle süsledik. Gözleri dolu dolu idi...”

Gerez’in tertiplelediği bu jübile 5 Ocak 1957 günü Galante’nin 84. doğum günü vesilesiyle yapılmıştır. Bu vesile ile gelen kutlama mesajları, üstünde İbrani harfleri ile ad ve soyadının baş harfleri yazılı kitap şeklinde bir gümüş kutuya konulup Or-Ahayim Yahudi Hastanesi’nde yatmakta olan Galante’ye hediye edilmiştir.⁵²

1.6 ÖLÜMÜ

Avram Galante 8 Ağustos 1961 tarihinde 88 yaşında iken vefat etmiştir. J.Habib Gerez’e ölümünden birkaç yıl önce yazdığı bir mektubunda şöyle demiştir: “Naşımı, sevmediğim, nümayışli merasime tabi olmadan, doğrudan doğruya son ikametgâhıma götürerek teslim etsinler...” Nitekim öyle de olmuştur. 8 Ağustos salı günü Neve Şalom Sinagogu’nda yapılan sade bir törenden sonra Arnavutköy Musevi Mezarlığı’na gömülmüştür. Cenaze törenine çok az sayıda kişi katılmıştır.⁵³

Galante 2000 ciltlik kütüphanesini Hahambaşılığa bağışlamıştır. Hahambaşılığa verilen bu paha biçilmez belgeler çuvallara doldurularak dönemin Hahambaşılık Hukuk Müşaviri Kemal Levent tarafından depolara konulmuştur. Ancak kötü saklama koşulları nedeniyle bu malzemenin büyük bir kısmı harap olarak kurtarılamamıştır. Daha sonra kurtarılabilen muhtelif notlar ile el yazmalarından oluşan otuz yedi kalemlik arşiv malzemesi İsrail’deki Yahudi Halkı Merkez Arşivleri’ne bağışlanmıştır.⁵⁴

---

⁵² BALİ,, *a.g.e.*, s.12

⁵³ GEREZ,, *a.g.m.* s.8

⁵⁴ BALİ,, *a.g.e.*, s12

4 Temmuz 1969 tarihinde, Şikon Yösef Tal'daki "Türkiyeliler Sinagogu", bombalı saldırı sonrası harap olması sebebiyle yine bir sinagog yaptırılmıştır. Sinagogun yönetim kurulu, Avram Galante'nin adını bu yeni Sinagoga vermiştir. Ayrıca 1972 yılında İsrail (Kfar Saba)'de bulunan Bel-Holim Hastanesinin kitaplığında Türkçe, İspanyolca ve Rusça yüzden fazla eserle bir okuma köşesi oluşturulmuştur. Bu olumlu eyleme Bat-Yam valiliği de Bat- Yam'da bir sokağa Avram Galante'nin adını vermiştir.⁵⁵

---

⁵⁵BARHA, Yaakov ; "İsrail'de Abraham Galante Adına Türkiyeliler Sinagogu, Okuma Köşesi ve Bat-Yam'da Bir Sokak" *Tarih ve Toplum Dergisi*, sayı 96, s. 43-44

BÖLÜM II

2. İLMİ KİŞİLİĞİ / ŞAHSİYETİ

2.1 TARİHÇİLİĞİ

Galante'nin tarihçiliği için "pragmatik"tir diyebiliriz. Türkiye'de yaşayan ve bir yerde birincil görevi Türkiye Yahudi Cemaatini savunmak ve korumak olan Galante, bazen nesnellikten uzaklaşmıştır. Bazı araştırmacılar bu konu ile ilgili olarak Galante'yi eleştirmişlerdir. Yine Galante'yi Yahudilerin tarihi ile ilgilenen diğer yazarlardan ayrı tutan bir nokta ise; Galante'nin diğerleri gibi Hahambaşılık arşivlerinden faydalanmak yerine, Osmanlı arşivleri ve Batı arşivlerinden faydalanarak eserlerini yazmış olmasıdır.

Avram Galante'nin tarih yazımında göstermiş olduğu titizliğini şu yazısından anlayabiliyoruz; "Tarih yazmak demek, vakaları, tahriri vesikalara veya emniyetli şifahi malumata istinaden toplamak, tetkik etmek ve netice çıkarmaktır. Vesaiten mahrum olan tarihi eserlere emniyetle el sürülmez. Sürülürse, vakaların doğruluğuna itimat edilmeyebilir."⁵⁶

Galante'nin çalışmalarının ağırlık noktasını Türkiye Yahudileri Tarihi oluşturmaktadır. Bu konuda yerli ve yabancı birçok araştırmacının ilk başvuru kaynağıdır diyebiliriz. Yazar genel olarak eserlerini metodik ve titiz ayrıca,

---

⁵⁶ GALANTE, *Niğde ve Bor Tarihi*, s. 54

karşılaştırmalı ve belgesel bir çalışma sonucu oluşturmuştur. Kendisinden önce de bu konuya eğilmiş olan Salamon Avram, Rozanes, Moiz Franco ve Ribbi Abraham Danon'un metot ve bulgularından yararlandığı inkâr edilemez. Fakat Galante onlardan farklı olarak Milletvekili sıfatıyla Osmanlı arşivlerine ve Meclis Kütüphanesi'ne rahatlıkla ulaşmıştır. Ayrıca Profesör sıfatıyla içinde bulunduğu İstanbul Üniversitesi'nin bütün el yazmalarına ve kitaplarına ulaşmıştır. Yine Türkiye Hahambaşılık arşivlerinde de önemli araştırmalar yapmıştır. Böylece birçok gizli kalmış belgeyi gün ışığına çıkartmıştır. Galante, Türkiye Yahudileri tarihi ile ilgili eserlerini yazmaktaki amacını şu sözlerle dile getirmiştir. “Hedefim, bu konuda gerekli araştırmaların arz ettiği tüm zorluklara rağmen, kurtarılabilecek her şeyi unutulmaktan kurtarmaktır.”⁵⁷

Mustafa Kemal Atatürk de Galante'nin kitaplarından ikisini okumuştur.⁵⁸ Muhtemelen bunlardan Hammurabi Kanununu, yeni kurulmuş olan Cumhuriyet'in adalet anlayışını oluşturmaya tarihsel bir katkı için, Küçük Türk Tetebbular'ı ise dil-tarih teorisi⁵⁹ne bilimsel ipuçları bulmak için başvurmuş olması büyük olasılıktır.⁶⁰

2.2 TÜRKÇÜLÜĞÜ

Avram Galante, İttihat ve Terakki döneminde de, Cumhuriyetin ilk yıllarında da Türk ulusçuluğunun savunucusu olmuş, bu ideoloji çerçevesinde eserler vermiştir. Avram Galante'ye göre ulus olmanın temel dayanağı, ortak dildir. Bu nedenle, Latin harflerinin kabulüne itiraz edenler arasındadır.⁶¹ Türkçenin, tüm unsurları ‘ulus’ şemsiyesi altında toplayan bir özelliği olduğunu savunmaktadır. Ona göre dil aynı zamanda kültürel yapıyı da belirlemekte olduğu için Türkçe, ‘Türk’ olmanın gereği, ana ilkesidir. Avram Galante'ye göre, eğitim de Türkçeyi en iyi şekilde yayacak araçtır. Okul, Avram Galante açısından da temel öğedir. Ancak ulusal okullar açılır,

⁵⁷ GÜLERYÜZ, Naim ; Az Bilinen Yönleri ile Profesör Abraham Galante, *Şalom*, S. 1966, 20 Ağustos 1986

⁵⁸ TÜFEKÇİ, Gürbüz; *Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar* , 1983

⁵⁹ Daha önce Anadolu'da yaşamış olan kavimlerin de Türk olduğu ve dillerinin de köken olarak Türkçe olduğu düşüncesi.

⁶⁰ GÜLERYÜZ, *a.g.m.*,

⁶¹ GALANTE, “Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir” Hüsn-i Tabiat Matb. İst. 1927

tek dilde eğitim yapılırsa Türk ulusunun birlik olabileceğini savunur. Tek bir kültürü tüm Türkiye'ye yaymanın ulusal birlik açısından gereğini dile getirir.⁶²

Avram Galante'nin "Küçük Türk Tetebbular" isimli eserindeki makalelerin ilk hallerinin yayınlandığı Akşam Gazetesi ve Yeni Mecmua, Türkçülük fikir akımının çizgisini benimseyen Ziya Gökalp, Köprülüzade Mehmed Fuad, Mehmed Emin Yurdakul gibi şahısların yazılarının yayınlandığı basın kuruluşlarıydı.⁶³ Avram Galante'nin, Ziya Gökalp'in ulusçuluğu⁶⁴ndan etkilenmiştir. Tevrat'tan yola çıkarak, Yafes'in oğullarından Togarma'nın Türk olduğunu dile getirir. Tevrat'taki bir surede, Togarma'ların Yahudilere yardımcı olacağını yazıldığını belirtir.⁶⁵ Böylece Avram Galante Türkler ve Yahudiler arasında bağ olduğunu savunur.

Avram Galante 1925'te Türkiye'deki tüm okullarda tedrisatın Türkçe yapılması kararının hükümetçe onaylanması üzerine, "Türkleşme Yolu" adlı makalesinde bir ulusta birlik oluşturabilmek için gerekli yapıların "din, mesken, örf ve adet ve lisan" olduğunu savunmuştur. Ayrıca Tanzimat uygulamasının yanlış olduğunu, "vahdet-i milli" olmak bir yana, Türkiye'yi azınlıklarla birlik olma ruhundan uzaklaştırdığını dile getirir.⁶⁶

Avram Galante'ye göre, aynı topraklarda yaşasalar da birbirlerinin dillerini konuşmayan unsurlar birbirlerine yabancı kalacaklar, birbirlerinin duygularını paylaşamayacak, dolayısıyla da etkileşim içinde olamayacaklardır. Yine Avram Galante'ye göre, gayrimüslim kesim yabancı okullarda okudukları son 50-60 yılda, maruz kaldıkları siyasi propagandalar sonucunda Türkçeden ve Türk kültüründen uzaklaşmış, bağlılıklarını yitirmiştir.⁶⁷

---

⁶² GALANTE, "Vatandaş Türkçe Konuş" yahut "Türkçe'nin Ta'mimi Mes'elesi" (Hüsn-i Tabiat Matb. İst. 1928, s.8.

⁶³ KAYA, a.g.m.

⁶⁴ "Millet aşkı, vatan aşkı, teali aşkı"

⁶⁵ TAMER Aytül , "Türk Ulusçuluğuna Gayrimüslim Katkı" *Şalom Gazetesi*, 20 Şubat 2008

⁶⁶ GALANTE, (1,3,5 Mayıs) 1925 *Küçük Türk Tetebbular*, "Türkleşmek Yolu", s. 138-140, *Akşam*

⁶⁷ TAMER Aytül , a.g.m.

2.3 ÇALIŞMALARI

Galante, önceden yapılmış olan çalışmaları güzel bir şekilde değerlendirmiş, ayrıca farklı görevleri gereğince çok dolaşmış ve çok sayıda insanla tanışmıştır. Böylece ilgi alanı oldukça genişlemiş ve çevresindeki birçok şeyden etkilenmiştir. Birçok konuya duyarlı hale gelmiştir.

Galante tarih bilimciliğinin yanı sıra tam anlamıyla folklor araştırmacılığı, derlemecilik ve vak'a nüvislik (günlük tarihçilik) de yapmıştır. Galante'ye bu bağlamda hem tarih bilimci hem de vak'a nüvis diyebiliriz. O dönemin birçok yazarında bu iki özelliğin birleştiğini görürüz. Bunun sebebi ise o günün koşullarında kitap ve belge azlığı dolayısıyla konuların henüz uzmanlaşarak ayrılmamış olmasıdır. Galante, Türkçeden başka; İbranice, İspanyolca, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, Almanca, Ermenice ve Rumca'yı okuyup, anlayarak konuşabilmiştir. Dillere yatkınlığı belgeleri orijinallerinden okuyarak gerçek anlamlarını kavrayabilmesine imkan vermiştir.⁶⁸

Galante'nin bir özelliği ise az sayfalı ama çok eser vermiş olmasıdır. Öyle ki Galante'nin eserlerinin birçoğu bugün kitapçık diyebileceğimiz boyuttadır. Örneğin, Fransızca yazdığı 37 eserin toplam sayfa sayısı 3500 dür. Bu eserlerin toplu olarak yeniden basımında⁶⁹ bir bölme işlemi yaptığımızda ortalama olarak 100'den az sayfa bulunmaktadır. Bu ise bizi ilginç iki noktaya ulaştırır. Bunlardan birincisi; Galante'nin çalışmalarının önünün açık olmasıdır. Yeni bir araştırmacı, yazarın bir eserinde ele aldığı konuyu, yeni gelişmeleri de katarak ve yorumlayarak inceleyebilir. Diğer önemli nokta ise; Galante yazdığı bir eserinin diğer bir baskısını hazırlarken mutlaka yeni gelişmeleri eklemiştir. Küçük değişiklikler yapmıştır. Bu konuyla ilgili olarak "Bodrum Tarihine Ek", "Türkler ve Yahudiler Eserime Ek" örneklerini verebiliriz. Galante'nin yazılarını ve eserlerini incelerken onun genel olarak sorumlu bir Yahudi Cemaati sözcüsü olduğunu ve yaşadığı devirde geçerli olan bir siyasi rejimin ideologu olduğunu göz önünde bulundurmalıyız.⁷⁰

---

⁶⁸ BALI, *a.g.e.* s.10

⁶⁹ Bkz. Bibliyografya, 61 numaralı eser

⁷⁰ BALI, *a.g.e.* s.10

Galante bütün kitaplarını kendi kısıtlı imkanları ile yayımlamıştır. Genellikle her birinden dört yüz nüsha bastırılmış, bunlardan iki yüz adedini üniversite, bilim adamları ve Yahudi örgütleri çevrelerine bedelsiz olarak dağıtmıştır. Ayrıca İstanbul'daki Yahudi Lisesine birer nüsha bağışlamayı adet edinmiştir. Kendisine ayırmış olduğu yüz nüshasını minnet duyduğu dostlarına hediye etmiş, geriye kalan yüz kadar nüshasını ise satılması amacıyla kitapevlerine vermeyi tercih etmiştir. Genellikle Türk toplumu, Türk Yahudilerinin tarihi ile pek ilgilenmediği gibi, Yahudiler de kendi tarihleri ile ilgilenmemişlerdir. Bu nedenle Galante'nin eserleri satılamamıştır. Galante bu konudaki kırınglığını bazen dile getirmiştir. Galante için Türkiye Yahudileri arasında kendi imkanları ile kendisini yetiştirmiş tek tarihçi diyebiliriz.⁷¹

2.3.1 Musevi Cemaati Sözcülüğü

Savaşın sona ermesi ve Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla İstanbul İtilaf Devletlerinin işgaline uğramıştır. Bu durudan Hristiyan ve özellikle de Rum basını oldukça memnun olup, bu gazetelerde İtilaf Devletleri'nin gelişlerini kutlayan Hristiyanların ve bazen de Yahudilerin yazıları yayımlanmıştır. Galante bu duruma karşı "Türkiye Kurtulmamış Yahudilerin Sığınağı" başlıklı yazısı ile Yahudi Milletinin Osmanlı İmparatorluğu'na sadakatini tekrarlamıştır. Ayrıca Kurtuluş Savaşı'nda çeşitli kongrelere katılmış ve günlük basın bülteni özetlerinin çevirilerini yapmakla görevlendirilmiştir.

24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan Antlaşması'nın imzalanması ile Yahudiler yeni bir tarihi döneme girmişlerdir. Bu antlaşmanın 42. maddesine göre Cemiyeti Akvam'ın azınlıklara verdiği koruma hakkını veya Laik Türk Devletin yurttaşlık haklarını kabul etmeleri gerekmektedir. 15 Eylül 1925 Yahudi Cemaati Meclisi, Lozan Antlaşması'nın verdiği haklardan feragat etmeye karar vermiştir. 1927 yılında İstanbul'da "Elza Niyego Olayı"⁷² meydana gelmiş, kamuoyu basının kışkırtması ile basit bir cinayeti ve bir cenaze törenini bir Yahudi isyanı havasında yansıtmıştır. Galante bu olaya karşı 1928 yılında Türkler ve Yahudiler kitabını yayımlamıştır.

---

⁷¹ BALİ, *a.g.e.* s.10

⁷² Bkz., GALANTE, *Türkler ve Yahudiler*, İst.,1947, Tan Matbaası, önsöz

2.3.2 Halife Abdülmecid'ten İthaf

Avram Galante genellikle muhafazakar Yahudi Cemaati ve bazı basın tarafından kışkırtılan Yahudileri sakinleştirmiş ve cemaati adına Yahudi sadakatini tekrarlamıştır. Ayrıca Kurtuluş Savaşı yıllarında gösterdiği çabalar sebebiyle de Avram Galante bu dönemde Atatürk'ün yanında yer almasına rağmen Osmanlı yönetimi tarafından da takdir edilmiştir. Halife Abdülmecit Galante'nin yazılarını yakından takip etmiş ve 12 Haziran 1922'de Galante'ye "...Abraham Galante Efendi'ye, Osmanlı'nın haklı davası ve tarihi gerçeklerin savunmasında gösterdiği samimi ve azimli tutumu için, bir takdir ve tahsin nişanesi olarak" ithafı ve imzalı bir fotoğrafını vermiştir.⁷³

2.3.3 Türkiye Coğrafya Sözlüğü Yazma Girişimi

Avram Galante'nin bir Türkiye coğrafya sözlüğü yazılması girişimleri önemlidir. Bu bağlamda, Avram Galante'nin coğrafya sözlüğü vurgusu Türk ulusçuluğuna bakış açısı konusunda bize ipuçları sunmaktadır. Bölgesel ortak geçmişten yola çıkarak Türkiye'nin tarih sahnesindeki eskiliğini vurgulayan Avram Galante, yer adlarının Türkçeleştirilmesini savunur. Avram Galante, büyük bir eksiklik olarak gördüğü, 'milli coğrafya'mızı öğrenebilmek için, bir 'Türkiye Coğrafya Lügati' yazılmasını teklif eder.⁷⁴ "Sözlüğün faydalarını Avram Galante şöyle sıralamıştır.

"Memleketimizi tanımaya yarar. İlme hizmet etmeye yardım eder. Türk tarihiyle, Türk lisaniyat, Türk etnografya tarihlerinin gayr-i malum, müphem ve sönük cihetlerinin tenvirine hizmet eder. Cihan irfanı için çalıştığımızı ispat etmeye yarar. Çünkü metot dairesinde yapılacak olan böyle bir lüğatin kıymet-i ilmiyesi olacağından, cihan muhalif-i ilmiyesinde, Türklerin ilme olan hizmetleri takdir edilecektir ki, bu cihet olarak gayet mühimdir. Türkiye Coğrafyasını Lüğatinin tertibini deruhte eden heyet, işe başlamadan evvel, bundan 25-30 sene evvel Mısır'da Arapça ve Fransızca olarak tab edilen Mısır Coğrafyasını tetkik ederse, gerek usulünden gerek tertibinden pek çok istifade de ve işi kolaylaşır."⁷⁵

⁷³ BALİ, a.g.e. s.10

⁷⁴ TAMER, a.g.m.

⁷⁵ *Küçük Türk Tetebbular*, "Türkiye Coğrafya Lügati", *Yeni Mecmua*, s. 125 15 Ekim 1923

Cumhuriyet iktidarına önerilerde bulunan Avram Galante, Amerika'ya göç eden Musevilerin Amerikanlaşma yolunda nasıl gayretli olduklarını, bu talebin hükümetten de geldiğini belirtir. Bunun doğal bir süreç olduğunu dile getirir.⁷⁶

Yahudilerin Türkleşmek yolunda adım atmaları amacıyla diğer ülkelerden örnekler vermektedir. Lozan görüşmelerinde 44. Maddenin altına imza atan Romanya'nın Yahudilere eşit davranmadığını dile getirmektedir. Böylece, Türkiye'deki Yahudilerin 'refah' durumunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Türkiye'deki okullarda yabancı dille eğitime kesinlikle karşı çıkan Avram Galante, bunun çocukları, gençleri ülkesinden, tarihinden, geleneklerinden ve en önemlisi de, ulusal birliğin temeli olarak gördüğü dilinden uzaklaştıracağını savunmaktadır.

2.3.4 Latin Harflerine Tepkisi

Galante Cumhuriyet'in kurulmasından kısa bir süre önce Arap harflerinin kullanımına devam edilmesi hususunda yazılar yazmıştır. Kendisi uzun yıllar boyunca Filistin'de yaşayan Eliezer Ben Yehuda'nın destekçisi olmuş ve İbrani yazımında Latin harflerinin yerleştirilmesini istememiştir. Bu sebeple birçok yazısında Latin harflerine karşı Arap harflerini savunmuştur. Yine bu konu ile ilgili "Türkçede Arabi ve Latin Harfleri ve İmla Meselesi" ile "Arabi harfleri Terakkimize Mani Değildir" isimli kitaplarını yazmıştır. Bu husustaki düşünceleri dilbilim, fonetik ve gramer nedenlere dayanmaktadır. Dönemin siyasi ve sosyal havası bu tür tartışmalara elverişli olmadığı halde Galante Cumhuriyet'in ilanından sonra bile harf devriminin yanlış bir karar olduğuna dair kanıtlar derlemeye devam etmiştir.

Latin harfleri taraftarları, Arap harflerinin öğreniminin zor olduğu gerekçesini öne sürmüşlerdir. Galante ise bu fikre karşı çıkmış ve genç bir öğrencinin bu harfleri öğrenmesiyle, Latin harflerine göre sadece iki aylık bir kaybının olacağını, bu kaybın ise bize getireceği zararları karşısında fazla önemli olmadığını savunmuştur. Örnek olarak Japonca'yı vermiştir. Japonca yazıda harf yerine işaretler ve heceler olduğunu ve Japonya'da ilköğretimdeki öğrencilerin, hiç olmazsa, bin işaret

---

⁷⁶ TAMER, *a.g.m.*

ezberlemek mecburiyetinde kaldıklarını söyler. Ayrıca uzun zamandan beri yapılan Latin Harfleri propagandasına rağmen, Japon okullarına Latin harfli hiçbir risale girmediğini ve bunun da milliyetlerine, edebiyatlarına olan bağlılıklarından ileri geldiğini dile getirmektedir. Bu araştırmaları sırasında Japon Elçiliğini ziyaret etmiş ve Japonların milli harfleri sebebiyle diğer ülkelerle olan ticari ilişkilerinin etkilenip etkilenmediğini araştırmıştır.⁷⁷

Kendisi oldukça Kemalist bir geçmişe sahip olmasına rağmen, Mustafa Kemal Atatürk'ün dil ve yazı devrimine karşı çıkan bir kişi olarak etiketlenmiştir. Galante'nin bu tavrı Atatürk'ün dikkatinden kaçmamış ve birkaç yıl sonra yazı ve harf devrimi hazırlıklarına başladığı zaman 1926 yılında Galante'ye bir sözcü göndererek bu devrimlerin tartışmasını yapacak bir grup aydın arasında kendisini de davet etmiştir. Ancak Galante önceki sert tavrından dolayı katılmakta tereddüt etmiş ve hasta olduğunu bahane ederek bu toplantıya katılmamıştır. Harf Devrimi 1 Kasım 1928'de yapılmıştır. Galante Latin harflerine çabucak uyum sağlamış fakat kişisel olarak 30 yıl sonra bile bu değişikliğin bilimsel olarak olumsuz olduğunu savunmuştur.

2.3.5 Atatürk ve Galante

Aslında yazılarında Atatürk'e olan hayranlıktan dolayı büyük bir övgüyle bahseder. Arap harflerinin yerine Latin harflerinin kabulünün Türk Devriminin en temel dinamiklerinden biri olan Arap harflerinin yerine Latin alfabesinin kabulü meselesini bir dizi makalesinde gayet sert bir biçimde tenkit etmiştir.

Galante, Mustafa Kemal'e coşkun bir bağlılık hissi duyar.. Bazı yazılarında Galante, Atatürk'ü Hz. Musa ile karşılaştırmıştır.⁷⁸ Galante, Hz. Musa'nın peygamberliğine değil, kanun koyucu ve milletini toparlayıcı yönlerine değinir. Atatürk'ü de bu açıdan değerlendirir. Önemli yönlerinden biri de Türkleşmesi konusunda yazılar yazmasıdır. Galante, Darülfünun profesörü olduğu halde Latin harfleri konusunda Atatürk ile ters düşmüşlerdir. Hatta yaşanan bu durumu Atatürk'ün "Hakikati konuşmaktan çekinmeyiniz" sözüne dayandırır.

---

⁷⁷ (Bkz. Arap ve Japon yazıları)

⁷⁸ GALANTE, *Küçük Türk tettebbular*, "Musa ve Mustafa Kemal"

Avram Galante, yine bir makalesinde⁷⁹ Mustafa Kemal'in hak ettiği yeri tarih yazarak elde edebileceğini vurgulayarak, medeniyet anlayışının Mustafa Kemal bağlamında anlatmaktadır. Mustafa Kemal'in büyüklüğünü, "Türkiye'nin haricinde yani alem-i İslam ile Asya ve Afrika'nın mazlum memleketlerinde aramak lazım" diye ifade eden Avram Galante, Mustafa Kemal ve ordusunun sahte medeniyete karşı gelerek, sömürge olmayarak medeniyet tarihinde önemli bir yer edindiğini vurgulamaktadır. Avram Galante, 'anti-empyralist' denilebilecek bir söylem içinde Batı'yı eleştirmektedir.⁸⁰

"Kendilerine medeniyetçi süsünü veren bu sahte medeniyetçilerin yegane gayesi 'para'dır. Bu gayeye vasıl olmak için, kendilerince her türlü vasıta meşrudur. Sahte medeniyetçilerin istimlak programı birdir. Bu programı bize tatbik etmek istediler. Sahte medeniyetçiler için cihanda pazardan başka bir şey yoktur. Maarif onları korkutur."⁸¹

2.4- ŞAHSİYETİ

Avram Galante, Mustafa Kemal Atatürk'ün "hakikati konuşmaktan korkmayınız" sözünü kendisine düstur edinmiş ve bunu bazı eserinin kapağında vurgulamıştır. Kendisi de bu söz doğrultusunda doğru bildiği yoldan şaşmamış, görüşlerini korkmadan savunmuştur.

Avram Galante; "Museviler, bu memleketin yükselmesi için çok yararlı bir unsurdur. Ben Türklerin ilerleme yolunda güçlü adımlar attıklarına inanıyorum. Kanaatim de doğa yasaları ve toplumsal güçlerine dayalıdır. Türklerin bu ilerleme ve yükselme hizmetlerine Museviler de katılmıştır. Hedef alınan amaç da geleceğe yardım etmektir"⁸²

Ayrıca yine Atatürk'ün "Türkçe konuşmayan bir insan, Türk harsına (kültürüne) mensubiyetini iddia ederse buna inanmak doğru değildir"⁸³ sözünü temel alarak

---

⁷⁹GALANTE, *Küçük Türk tetebbular*, "Tarih-i Medeniyette Mustafa Kemal ve Kumanda Ettiği Türk Ordusu"

⁸⁰TAMER, a.g.m.

⁸¹TAMER, a.g.m.

⁸²GALANTE, *Türkler ve Yahudiler*, s.7

⁸³ (19 Şubat 1931) Mustafa K. Atatürk 'ün Adana Türk Ocağında yaptığı bir nutuktan alınmıştır, *Anadolu Gazetesi*, 19 Şubat 1931

geleneği yok etmeden, ana dilin Türkçe olması gerektiğini radikal bir şekilde savunmuştur. Türkiye’de Türkçenin Yahudilerin ana lisanı olmamasının, hem Türklerin hem de Yahudilerin kusuru olduğunu dile getirir. Galante’ye göre vatanseverlik bir ırk meselesi değil, bir kültür ve yurt birliğidir.

2.5 GALANTE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

Galante’nin “Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir” isimli eserini Arabi harfli orijinal metni ve Latin harflerine çevrilmiş şekliyle yayımlayan Bedir Yayınevi sahibi Mehmet Şevket Eygi⁸⁴, Galante hakkında şunları söylemektedir. “ Bu zat, ucuz ve kolay bir karalama ile kendisine “gericilik” yaftası vurulacak Müslüman bir kimse değil, bütün ömrünü ilmi araştırmalara harcamış objektif bakışlı Musevi bir ilim ve araştırma adamıdır. Üstelik ülkesini ve üzerinde yaşadığı toplumu sevmekte ve onların menfaatlerini korumaktadır.”

Prof. Dr. F. Nafiz Uzluk Galante hakkında şu sözleri söylemektedir;⁸⁵ “Sayın Profesör, memleketimizin seyrek yetiştirdiği bilim adamlarından birisi idi. Onun gaybubeti yalnız Türkiye’deki Museviler için değil, belki bütün memleket irfanı için pek büyük bir ziyandır.”

Gazeteci – yazar Yaşar Aksoy bir yazısında, Galante’yi şöyle tanımlamıştır: “Galante, bir Jön-Türk, bir entelektüel, bir Türkolog, bir gazeteci, bir tarihçi, bir eğitimci, bir dilci, bir sosyal aktivist, bir bilgin, bir araştırmacı, bir kuva-i milliyeci, bir Kemalist, bir özverili Türkiye vatandaşı, bir verimli dünya yurttaşı olarak hem Anadolu’ya, hem dünya insanlığına büyük bilimsel hizmetler yapmıştır.”⁸⁶

Osmanlı İmparatorluğu’nda karşılaştığı Sefaradların kültür ve dil mirasına hayranlık duyan Salamanca Üniversitesi öğretim üyelerinden Senatör Dr. Ancel Pulido Fernandez “Espalones in Patria y la Raza Sefardi” kitabında 1905’te ilişki kurduğu Galante’yi şu sözlerle tanıtır: “Türkiye Sefaradlarının en seçkin ve en sempatik simalarından biridir. Ana dili İspanyolca’dan ayrı Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca,

⁸⁴EYGI, Mehmet Şevket; (Bedir Yayınevi Sahibi), 2 Eylül 1996

⁸⁵UZLUK, F.Nafiz ; (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Profesörü Uzluk’un Hahambaşı’ya Taziyet Mektubu) *Şalom Gazetesi*, 16 Ağustos 1961

⁸⁶ AKSOY, Yaşar ; Bir Avram Galante Vardı, *Şalom*, 16 Ağustos 1989, s. 2

Fransızca, İngilizce ve Almanca, lisanlarını bilir. Doğuda ebedi üne sahiptir ve fikirlerinin bir ağırlığı vardır.” Galante o sıralarda Mısır’a yerleşmişti. “La Vara” Gazetesini yayınlamaya hazırlanmakta ve henüz 32 yaşındadır.⁸⁷

---

⁸⁷ GÜLERYÜZ, *a.g.m.*

BÖLÜM III

ESERLERİ

Bütün ilmi eserlerini Türkçe veya Fransızca yazmayı tercih eden Avram Galante'nin bir de Judeo İspanyol dilinde iki edebi eseri vardır. Çok az bilinen bu eserlerin ikisi de konularını yaşanmış gerçek olaylardan almışlardır.

3.1 EDEBİ ESERLERİ

3.1.1 Rinyu o el Amor Salvaje – (Rinyu veya Vahşi Aşk):

Galante, Rodos Adası'nda yaşanmış gerçek bir olaydan esinlenmiştir. Bu üç perdelik dramada; genç bir evli erkeği seven Rinyu isimindeki bir Rum kızının öyküsünü anlatmıştır. Genç kızın aşkına cevap veremeyen delikanlı, aşığının çocuğunu öldürmesine tanık olmuştur.

2-) Abandonada por mi Peder – (Babam Tarafından Terk edilmiş):

Bu eser dokuz yaşındaki bir çocuğun, yeniden evlenmek isteyen dul babası tarafından, büyük bir kentin bulvarlarında terk edilmesinin öyküsüdür.⁸⁸

---

⁸⁸GÜLERYÜZ, Naim; a.g.m.

3.2 İLMİ ESERLERİ

3.2.1 Türk Harsı ve Türk Yahudisi⁸⁹

Galante kendisini bu eseri yazmaya iten sebebin bilhassa Yahudi konularıyla ilgilenen Türkiye Yahudi gazeteleri olduğunu ve bu eserinde Türkiye Musevilerinin Türk kültüründeki vaziyetini değil, Türkiye Yahudilerinin Türk kültürüne ayak basmalarını anlattığını söylemektedir. Bu kültürün temel taşının Türkçe olduğunu, yine Türk kültürünün tam anlamıyla benimsenmesinin biraz da zaman işi olduğunu vurgular. Ancak bunun için gereken okul ve eğitim işlerinden bahsetmeyi de unutmaz. Ayrıca dünya Yahudilerinin buldukları memleketlerin has evlatları olduklarını, dinî, içtimaî alakalarla bir Yahudilik alemine bağlı olduklarını anlatmaktadır.

Eser dört bölümlüdür. Birinci bölüm şu alt başlıklardan oluşmaktadır.

a) Gayri Müslimlerin Türkçeleri: Ermeniler çoğunlukla Anadolu içlerinde yaşadıkları ve orada Türkçe konuşulduğu için , Türkçe 'yi Ermeni harfleriyle yazmışlardır. Türkçe'de Ermeni yazısının kullanılmasındaki sebep olarak Galante şu açıklamayı yapmıştır. Arabi harfler Kuran yazısı olduğundan Kuran'ın gayri Müslimlerin ellerinde bulunmasına izin verilmediği gibi, mukaddes addedilen bu yazının gayri Müslimler tarafından kullanılmasına da izin verilmezdi. Bu sebeple Türkçe konuşan halk, ticaret mektupları ile halk edebiyatını ve gazetelerini Ermeni yazısı ile yazmıştır.

b) Yahudi Mekteplerinde Türkçe'nin Yer Alması: Bu bölümde Müslümanların azınlıkta olduğu bölgelerde rüştiye mektebinin açılmaması sebebiyle Yahudi çocuklarına Türkçe tahsil ettirmenin zorluğundan bahseder. İstanbul'da Aliyans İzraelit mekteplerinin açılış tarihi olan 1874'ten itibaren Yahudi mekteplerinde muntazaman Türkçe tedrisat yapılmıştır.

c) Vatandaş Türkçe konuş!: Galante bu bölümde evlere girmesi arzulan yeni bir lisanın tamimi hususunda üç tabii devreden bahseder.

---

⁸⁹ GALANTE, Avram; *Türk Harsı ve Türk Yahudi'si*, 1953, İst., Fakülteler Matbaası

1-Asli Devre: Yeni lisanın, evlere girmeden önce bulunduğu devredir. Bu devrede evlerinde yalnız kendi lisanlarını konuşanlardan, yeni lisanda konuşmaları istenir.

2-Nakil Devre: İntikal vazifesini yapan mekteplerin devresidir. Yeni lisan okullarda öğretilir.

3-Mütemmim yani tamamlayıcı Devre: Tamimi istenilen lisanı evlere girdirecek devredir. Bu da nakil devrede yeni lisanı öğrenip tabii bir ana lisanı olarak çocuklarına öğretecek nesildir.

Galante'ye göre eğer Türkiye Maarif Nezareti bu uygulamayı yapsaydı Türk Musevilerinin ana lisanları Türkçe olacaktı. Ayrıca evlere Türkçe 'yi yerleştirmenin tek yolu "kendisinde bütün tedrisat Türkçe yapılan mektep"tir.

d) Mektep Dışında Türkçe'nin Tamimi:

e) Türkçe Umumi Dil:

İkinci bölümde; yazar Türkçe gazete ve mecmua neşreden Yahudilerden bahsetmiştir.

Üçüncü bölümde; Türkçe eser yazan ve basan ve aynı zamanda Türkiye mecmualarında tetkikatta bulunan Yahudi muharrirlerin isimleri ile matbu eser sahibi olmayıp fakat bol ve ciddi tetkikatla kendini tanıtmış ve yazmakta oldukları eserlerini henüz ikmal etmemiş olan Yahudi muharrirlerin isimlerini yazmıştır.

Dördüncü bölümde ise; Türkçe şiir yazan Yahudilerden bahsedilmiştir.

3.2.2 Ankara Tarihi⁹⁰

Avram Galante 1943 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne mebus olarak girdiğinde Ankara tarihine ait bir eser olup olmadığını araştırır. Fakat istediği tarzda bir esere rastlayamaz. Bunun üzerine Ankara Tarihini yazmaya karar verir. Kendisi

---

⁹⁰GALANTE, Avram; *Ankara Tarihi*, İst., 1951, Tan Matbaası

gözündeki rahatsızlıktan dolayı fazla çalışmadığı için bu eserin istediği gibi olmadığını söyler.

Eser 15 bölümden oluşmaktadır.16.bölüm H. Turhan Dağlıoğlu tarafından yazılan, Ülkü Gazetesinde neşr olunan bazı emir ve ferman metinlerini içerir.

1.bölümde; “Ankara” kelimesinin manaları hakkında mütalaalar,

2.bölümde; Osmanlılar devrinde Ankara,

3.bölümde; Milli Mücadelede Ankara ve Sivas Kongresi – Mustafa Kemal’in Ankara’ya gelişi, Ankara’nın vaziyeti, Ankara’nın sevinci,

4.bölümde;Ankara’nın idaresi, valilerin isimlerinin cetveli – Nüfus konuları yer almaktadır.

5.bölümde; ziraat konusu işlenmiştir. Senenin her bir ayında hangi mahsul çeşidinin yetiştirildiği yazılmıştır ve Takvim-i Ziraat olarak isimlendirilmiştir.

6.bölümde; ticaret,

7.bölümde; sanayi,

8.bölümde; maarif (medreseler, mektepler, matbaa) konuları işlenmiştir.

9. bölüm; “Ankara’nın Meşhur Adamları” başlığını taşır. Bu bölümde şu isimler yer almaktadır: Hacı Bayram Veli, Sadullah İzzet Efendi, Şeyh Baba Nuhas Ankaravi, Mustafa bin Mehmet Ankaravi, Ankaralı Veliyüddin Efendi, Zekeriya Efendi, Yahya Efendi (27. Şeyhülislam), Ankaravi Sofu Emir, Ankaralı İsmail Efendi, Ankaravi Şehla Mehmet Efendi, Ankaravi Esat Efendi, Ankaravi Mehmet Efendi, Ankaravi Ali Efendi.

10.bölümde; Ankara’daki mahalleler, camiler, mescit, tekke, zaviye, mezar,

11.bölümde; Ankara'nın Rum, Ermeni, Yahudi cemaatleri, kiliseler ve sinagoglar

12.bölümde; sular – kuraklık – yollar – demiryolları

13.bölümde; İstiklal Harbi zamanında padişahı deviren fetvanın metni – Ankara vakıf hanları ve kervansarayları

14.bölümde; Ankara Keçisi - Ankara Kedisi – Arılar – Bal

15.bölüm ise; Ankara'nın evsafı – Ankara yemekleri – Ankaralı Derviş – Ankaralı Mebuslar – Ankara'da Basılmış Paralar – Kireç Taşı başlıklarındaki konular yer almaktadır.

3.2.3 Niğde ve Bor Tarihi⁹¹

Avram Galante 1943 yılında Niğde milletvekili olarak atanmıştır. Bu sıfatla Ankara'da bulunduğu dört yıl zarfında Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi'nden bol bol yararlanmıştır. Yazar bu eseri yazmaya orada karar vermiştir.

Eser “Niğde” ve “Bor” olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Niğde kısmı şu bölümlerden meydana gelmiştir.

1. Bölüm de Niğde Vilayeti hududu ve Niğde kelimesinin manası konuları yer alır.

Niğde kelimesinin manası; Galante Türkiye devrinden önce hiçbir yerde “Niğde” kelimesine rastlanmadığını,vaktiyle hükümet merkezinin “Tiyana” olduğunu belirtir. Niğde'ye İbn-i Batuta “Nekta”, Yakuti “Nekida” demiştir. Rumlar ise “Kadinos” ismini vermişlerdir. Niğde'nin eski ismi “Anahita”dır. Anahita; bir ilahenin ismidir, ayı, bereketi temsil eder. Niğde – Bor arası on iki kilometre kadardır. Mesafe kısa olduğu için bazı tarihçiler ikisine birden “Tiyana” demişlerdir.

---

⁹¹ GALANTE, Avram; Niğde ve Bor Tarihi, İst., 1951, Tan Matbaası

2. Bölüm; “Osmanlı Devleti’nin teessüsünden evvel Niğde Tarihi hakkında malumat”

3. Bölüm ise; “Osmanlı Devleti’nin teessüsünden beri, Niğde’nin zamanımıza kadar olan tarihi malumat” başlığını taşır.Bu bölümde Murat Hüdavendigâr zamanından Abdülaziz dönemine kadar olan tarihi seyirden bahsedilmiştir.

4. Bölümde; Niğde’nin idaresi,

5. Bölümde; ziraat (bu konudaki bilgileri İbn-i Batuta ve Kâtip Çelebi’den almıştır) - sanat – madenler – vergiler,

6. Bölümde; maarif – medrese – dil – musiki konularına değinilmiştir.Dil konusunda; Rumların lisanın başlangıçta Yunanca olduğundan,zamanla anlaşılacak hale geldiğinden bahsedilmiştir.

7. Bölümde; “Niğde’nin meşhur adamları” adı altında Niğde’de doğmuş olan ve derecelerine göre büyük sayılan adamlar hakkında vesikalarla bilgiler verilmiştir.

8. Bölüm; Putperestlik – Hıristiyanlık – camiler –türbeler – tekkeler – zaviyeler

9. Bölüm; “fermanlar” başlığını taşır. Burada muhtelif mevzular hakkında neşr olunan vesikalar yani ferman metinleri yer almaktadır. İçerikleri itibariyle bu fermanlar bu eserde geçen bazı bölümlerle alakalıdır.

Eserin ikinci kısımda; Birinci Hitit İmparatorluğunun yıkılışıyla milattan yaklaşık 1100 sene evvel kurulmuş olan İkinci Hitit İmparatorluğunun merkezi olan “Tiyana” yani “Bor” şehrinden bahsedilmiştir, bu kısım on bölümden oluşmaktadır.

1. bölümde; Hititler devrinde Bor’dan bahsedilmektedir.

2. bölümde; Tiyana hakkında malumat – Tiyana kelimesinin aslı – Tiyana’nın tarihi eskiliği – “Bor kelimesi” başlıkları yer alır. Ayrıca Tiyana ismi hiyeroglif

mütehassısları tarafından Şu esas üzerine bulunmuştur. Cümle bir sıfatı takip eden rahip – kral ismiyle başlar, ondan sonra Őehir ismi gelir. Bu esas üzerine Şehrin isminin “T-u-a-n-a” olduğu anlaşılmıştır.

“Bor” kelimesi ise; Yunanca “poros” dan gelmektedir. Araplar “Tavvana” demiştir. Fransızca “Bore” dur. Bu kelime yol ve deniz limanını ifade etmektedir. Türkçe’de “ziraata elverişli olmayan toprak” demektir. Ayrıca Bizans İmparatorluğuunda, Girit sahillerinde bu ismi taşıyan pek çok köy olduğunu, kilisenin dereceli taksimatında, Bor’un bir metropolitlik (piskoposluk) olduğunu söyler.

3.bölümde Türkiye zamanında Bor,

4.bölümde; dinler, putperestlik – Hıristiyanlık – İslamlık –camiler ,

5.bölümde; sular,

6.bölümde; ziraat – ticaret ,

7.bölümde; maarif - madenler – yollar – hamamlar

8.bölümde; meşhur adamlar

9.bölümde; Bor’un eski harabeleri – sanayi – muhtelif malumat, alt başlıkları vardır. Bu bölümdeki bilgiler Bor eski Mebusu Halil Mengi tarafından bildirilmiŐtir.

10.bölümde ise kaymakamlar – mahalle isimleri – Bor’un köy isimleri – Bor İlçesi’nin sokakları kaydedilmiŐtir.

Galante kitabın sonunda günümüzde de sıkça kullandığımız “geçti Bor’un pazarı sür eŐeđini Niğe’ye” sözünü Şu Şekilde nakletmiştir;

“Bor pazarı Salı gününe tesadüf eder. Civar kaza ve köylerden Bor pazarının muayyen saatlerinden sonra kasabaya gelip yüksek fiyat talep edenlere karşı sarf

edilen nükteli sözlerdir. Niğde pazarı bir gün sonraya yani çarşambaya tesadüf ettiği için, Bor'un pazarı geçmiş bulunuyordu. Eşeği Niğde'ye sürmek, malları oranın pazarında sattırmak demektir.”

3.2.4 Türkçenin İspanyolca Üzerine Tesiri⁹²

Eser beş bölümden oluşmaktadır.

1. Bölüm; **“Türkçe'nin İspanyolca üzerine tesiri”** başlığını taşımaktadır. Galante İspanya'dan tehcir edilen Yahudilerin İngiltere, Hollanda, İtalya ve Türkiye'ye dağıldıklarını, fakat ilk üç memlekete giden İspanyol Yahudilerinin, bir iki nesil zarfında yavaş yavaş İspanyolca'yı unutarak geldikleri memleketlerin lisanlarını ve dolayısıyla kültürlerini benimsemiş olduklarını söyler. Fakat Türkiye'ye gelen İspanyol Yahudileri İspanyolca'yı muhafaza etmişlerdir.

Avram Galante “Türkler ve Yahudiler” ve “Vatandaş Türkçe Konuş” eserlerinde ayrıntılı bir şekilde bunun sebebini açıklamıştır. Bu konuda kısaca şunları söyleyebiliriz. İlk üç memlekete giden İspanyol Yahudileri gittikleri yerlerin lisanlarında kitap yazan matbaa bulmuşlar ve o lisanları öğrenmeye başlamışlardır. Türkiye'ye gelenler ise 1492'den itibaren birçok yerde matbaa açmışlar ve buralarda İbranice, İtalyanca, Yunanca ve Almanca eserler basmışlardır. İstanbul'da Arabi harflerle işleyen ilk matbaa İbrahim Müteferrika tarafından 1728'de açılmıştır, fakat pek rağbet görmediği için kapatılmıştır. Yani gayri Müslimlerin ayrı okullarda, kendi lisanlarında eğitim görmeleri istenmiştir. Fakat Yahudilerin konuştuğu Yahudi – İspanyolca'nın okul-ders kitapları olmadığı için eğitim Fransızca yapılmıştır. Bu durum cumhuriyetin ilanı ile sona ermiştir. Galante bu bölüme Mustafa Kemal Atatürk'ün Adana Türk Ocağı'nda söylediği şu vecize ile son vermiştir; “Türkçe konuşmayan bir insan, Türk harsına mensubiyetini iddia ederse, buna inanmak doğru değildir”

2. Bölümde “Yeni bir lisan yabancı bir lisanı nasıl sarar?” başlığı altında Türkçe'nin İspanyolca'yı nasıl etkilendiğinden bahsedilmektedir. Ayrıca İspanyolcalaşmış bir

---

⁹²GALANTE, Avram; Türkçe'nin İspanyolca Üzerine Tesiri, 1948 İst., Kağıt ve Basım İşleri A.Ş.

takım kelime grupları bu bölüme alınmıştır.

3. Bölüm; “Gramer hakkında bazı malumat” adını almıştır. Burada İspanyolca ve Türkçe gramer bakımından karşılaştırılmıştır. Konu şu başlıklar altında örneklerle incelenmiştir: telaffuz, isimler, sıfatlar, tasgir (küçültme), fiiller.

4. Bölüm “Fransızca’nın Türkçe tesirini baltalaması” başlığını taşır. Azınlıkların Fransızca’nın etkisi ile Türkçe’den nasıl uzaklaştığını anlatır.

5. Bölüm; Lügatler cetveli – Fiiller cetveli başlıklarından oluşmuştur. Bu bölümde Türkçe’den Yahudi – İspanyolca’ya geçmiş olan kelimeler ve fiiller alfabetik sırayla verilmiştir.

3.2.5 Türkler ve Yahudiler⁹³

Prof. Avram Galante’nin Türk Yahudileriyle ilgili en önemli eseri “Türkler ve Yahudiler” eseridir. Galante eserin önsözünde kendini bu seri yazmaya iten sebep olarak 1926 ve 1927 yıllarında meydana gelmiş olan iki olay anlatmaktadır.

Birinci olay 1926 şubat ayında bazı gazeteler Kristof Kolomb’un ölümünün dört yüzüncü yıl dönümü kutlamaları vesilesiyle, sözde İstanbul ve İzmir Musevilerinden oluşan üç yüz kişinin İspanya’ya bir telgraf çektiklerini yazmıştır. Bu yayın üzerine hükümet bir soruşturma başlatmış ve araştırma hiçbir olumlu sonuç vermemiştir. Bu olay üzerine aralarında Galante’nin de bulunduğu bir grup aydın Ankara’ya giderek hükümete bir dilekçe vermişlerdir. (16 Şubat 1926) bu heyet Ankara ‘dan memnuniyetle ayrılmıştır.

İkinci olay ise; 1927 yılında Osman Ratıp Bey adında bir kimsenin sevdiği Elza Niyego isminde bir Musevi kızını, Galata Bankalar Sokağında öldürmesi ve ertesi gün cenazenin kalabalık bir halk kitlesi tarafından kaldırılmasıdır. Cinayetin oluş şekli ve genç kızın yaşı öfkeyi artıran sebeplerdir. Bu fazla öfkeyi, hükümete karşı bir gösteri niteliğinde değerlendirmiş olan bazı gazeteler, meseleyi büyütmüşler ve

---

⁹³ GALANTE, Avram; Türkler ve Yahudiler, İst.,1947, Tan Matbaası

adliye buna el koyarak, dokuz Musevi'yi sanık sıfatıyla yargıladıktan sonra bir suç göremeyince aklanmalarına karar verilmiştir.

Bu olaylar karşısında üzüntü duyan Galante Türk Musevilerinin Türkiye'ye olan bağlılıklarını göstermek amacıyla bu eserini yazmıştır. Eser son bölüm dışında tamamen belge derlemesi şeklindedir. Eserde Türkiye tarihine ait olan ancak duyulmamış bazı olayları anlatıyor. Bunlar genellikle İbranice eserlerden alınmıştır. 1492'de Türkiye'ye gelen Museviler Türkiye'ye matbaayı getirmişler ve o zamandan itibaren bastıkları eserlerde, Türkiye hakkında pek önemli bilgiler vermişlerdir.

Galante eserinde, Türklerin Yahudilerle olan ilk temaslarından başlayarak, Türk Musevilerinin Türkiye'ye karşı sevgi ve teşekkür duyguları beslediklerini oldukça akıcı bir dille anlatmıştır.

3.2.6 Fatih Sultan Mehmet Zamanında İstanbul Yahudileri⁹⁴

Galante'nin bu eserinde ise M.Ö. üçüncü yüzyılda İzmir, Efes ve Rodos'tan bahsetmiştir. Bu eserden Yahudilerin İspanya'dan Türkiye'ye olan zorunlu göçlerinden önce de buralarda Yahudilerin olduğunu öğreniyoruz. Galante "1492'de İspanya'dan Türkiye'ye gelip yerleşen Yahudiler, asırlardan beri buralarda yaşayan Yahudiler bulmuşlardır. Yoksa bu mülteci Yahudiler, İstanbul Yahudi cemaatinin kurucuları değillerdir..."(s. 6) demektedir. Yine eserde tek tek cemaatler ile, yerleşim alanlarını, hekimleri ve Hekim Yakup'un ilginç maceralarını öğrenebiliyoruz. Örneğin siyahlaşan bir adamı eski rengine döndürmek gibi.

---

⁹⁴GALANTE, Avram; *Fatih Sultan Mehmet Zamanında İstanbul Yahudileri*, 1953, İst.,Fakülteler Matbaası

3.2.7 Vatandaş Türkçe Konuş!⁹⁵

Türkçenin Tamimi Meselesi

İstanbul Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti'nin 13 Ocak 1928 tarihinde düzenlenen yıllık kongresinde azınlıkları Türkçe konuşmaya teşvik etmek maksadıyla bir kampanya başlatılmaya karar verilmiştir ve bu fikir “vatandaş Türkçe konuş” sloganı ile uygulamaya geçilmiştir. Bu kampanya yaklaşık olarak üç ay sürmüştür. Bu uygulamadan azınlıklar oldukça rahatsız olmuşlar, ancak kampanya başarılı olamamıştır.

Avram Galante eserine bu sloganı başlık olarak almış ve Yahudilerin (1928 yılı itibariyle) neden Türkçe konuşmadıklarını açıklamaya çalışmıştır. Aynı zamanda da Yahudilere bir an önce Türkçe konuşmalarını telkin etme amacını gütmüştür. Eser beş bölümden oluşmaktadır.

1. Bölümde;“Türkiye’de Türkçe’den başka konuşulan lisanlar” (Arapça, Acemce, Süryanice, Kürtçe, Arnavutça, Çerkezce, Rumca, Ermenice, Yahudice – İspanyolca) – “Bel’ ve temsil prensipleri” – “Bir lisanın tamimi devreleri” – “Lisanın hududu yoktur” – “İmparatorluk hükümetlerinin ihmalleri” başlıklı konular yer almaktadır.

2. Bölümde Rumca yani Yunanca ile Türkçe karşılıklı olarak incelenmektedir. Türkiye’de yaşayan Rumların bir kısmının ana lisanları Türkçe ve bir kısmınıninkinin de Rumca olduğundan bahsedilmektedir. Bu bölümün alt başlıklarını şöyle sıralayabiliriz; “Sırf Türkçe konuşulan mıntıka”, “Sırf Türkçe konuşulmayan mıntıka”, “Yunanca’nın birinci mıntıkeyi istilası”, “Birinci mıntıka Rumları”, “Türkçe’yi niçin Yunan harfleriyle yazmışlardır?”, “İstanbul Rumları”

3. Bölümde Türkiye’de yaşayan Ermenilerin hemen hepsinin Türkçe konuştuğundan bahsedilir. Bu bölümde Ermenilerin lisan mıntıkları tespit edilmiştir. Bölüm şu alt başlıklardan oluşmaktadır; “Sırf Türkçe konuşulan mıntıka”, “Hem Türkçe hem

---

⁹⁵GALANTE, Avram; Vatandaş Türkçe konuş!, Ank., 2000, Kabikeç Yayınları

Ermenice konuşulan mıntıka”, “Ermeniler Türkçe’yi niçin Ermeni harfleriyle yazmışlardır?”, “İstanbul Ermenileri”

4. Bölüm; “Yahudiler ve Türkçe” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde şu konular yer almaktadır; “İspanya muhaceretinden İbrahim Müteferrika zamanına kadar”, “İbrahim Müteferrika’dan Tanzimat’a kadar”, “Tanzimat’tan Cumhuriyet zamanına kadar”, “Hal-i hazır”

5.bölümün konuları ise şunlardır;

a –Lisanları yabancı lisanlardan müteessir olan bazı milletler; Eski Mısırlılar, İbraniler, Eski Romalılar, Eski Bizanslılar

b –Lisanını tamim etmek istemiş olan bazı milletler; Eski Roma, Prusya, şimdiki İtalya

c – İmparatorluk hükümetinin son faaliyeti

d – Türkleştirmek için ne yapmalı?

3.2.8 Arabî Harfleri Terakkimize Mani Değildir⁹⁶

Avram Galante 1925 yılında neşr ettiği “Türkçe’de Arabî ve Latin Harfleri ve İmla Meseleleri” isimli eserinde bu konudaki görüşlerini dile getirdiği halde yeniden bu konuya dönme sebebi olarak 1926 senesinde yapılan Bakü Türkiyat Kongresi’ni göstermektedir. Bu kongreden sonra basında Latin Harfleri meselesi yeniden canlanmıştır. Galante yeni iddialara karşı görüşlerini Akşam Gazetesi vasıtasıyla yazmış, daha sonra da bu makaleleri toplayarak bu eseri oluşturmuştur. Eserde dokuz makale bulunmaktadır. Bütün bu yazılardan Arabi harflerin gelişimimize engel olamayacağı neticesine varıldığından, esere bu ismi verdiğini söylemektedir.

1. Bakü Türkoloji Kongresinin gayr-ı ilmi bir kararı
2. Latin Harflerini kabul etmeli mi etmemeli mi?
3. Latin Harflerine dair

---

⁹⁶GALANTE, Avram; *Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir*, İst., 1996, Bedir Yayınevi,

4. Yine Arabi ve Latin Harfleri meselesi
5. Arap ve Japon yazıları
6. Ecnebiler ve Latin harfli Türkçe
7. Türk Ocağı'nda Latin Harfleri
8. İlk evvel lisan, sonra harfler
9. Elifba'mız nasıl tadil olunabilir?

Ayrıca kitabın sonunda yazarın “Muaddel elifba hakkındaki intibaatım ve tenkidatım” başlıklı yazısı yer almaktadır.

3.2.9 Asur Kanunu⁹⁷

Kanun; milattan yaklaşık olarak 1300 veya 1200 yıl önce oluşturulmuştur. Galante; Asur Kanunu'nda içerik olarak Babil etkisinin olmadığını, aslının Asur Kanunu olduğunu söylemektedir. Bu kanunun Babil Kanunu'ndan gelmediği, Sargonit devresindeki vesikalardan anlaşılmıştır.

Asur Kanunu üç levha halinde yazılmıştır. Galante de bu kanunu üç kısımda incelemiştir.

Birinci kısım; 60 maddeden oluşur ve “Kadın hakkında” başlığını taşır.

İkinci kısım; “Arazi hakkında” başlığı altında 21 maddeden oluşmuştur.

Üçüncü kısımda ise; “Muhtelif maddeler hakkında kanunlar” yer alır.

Kanunun maddeleri çok serttir, mahkeme kararlarına benzemektedir.

3.2.10 Hitit Kanunu⁹⁸

Yazar Hitit isminin tarihte ilk olarak Milattan önce 27. asırda zikrolunduğunu ve bu kanunun milattan yaklaşık olarak 1300 yıl önce oluşturulmuş olduğunu belirtmiştir.

---

⁹⁷GALANTE, Avram; *Asur Kanunu*, İst., 1933, Bankalar Matbaası

⁹⁸GALANTE, Avram; *Hitit Kanunu*, İst., 1931, Bankalar Matbaası

Ayrıca Hitit Kanunu'nun Hammurabi Kanunu'ndan biraz sert , Asur Kanunu'ndan ise biraz yumuşak olduğunu söyler. Hitit Kanunu'nda kanunlar birer özdeyiş halindedir. Hepsinin ortak özelliği ise; kadına çok önem verilmesi ve köleye hürmetin olmamasıdır.

Birinci kısım;100 maddeden oluşur ve “Şayet bir kimse”diyerek başlar,

İkinci kısım ise “Şayet asmalar (bağlar)” şeklinde başlar, burada 200 madde vardır.

3.2.11- Bodrum Tarihi⁹⁹

Avram Galante eserinin önsözünde; bu kitabının bir tarih değil, ancak bir taslak olduğunu, zira tarihin belgelerle yazılabileceğini, Bodrum gibi eski bir şehrin belgelerini bulmanın her yönden zor olduğunu söyler. Ayrıca Bodrum'un milattan önce, tarihli ve tarihsiz zamanlarda yaşadığından,zamanla küçük Asya'nın eski kavimleriyle beraber çeşitli yönetimlerden geçtikten sonra, şimdiki Türk yönetiminde rahat yaşadığından bahseder.

Eser sekiz bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Bodrum coğrafi bakımdan incelenmiştir.¹⁰⁰ Bölümde şu alt başlıklar bulunmaktadır.

Karia (eski zamanlarda Halikarnas'ın bağlı olduğu eyaletin adıdır. Bütün eyaletler gibi,zamanla siyasi ve askeri nedenlerden dolayı sınırları değişmiştir.) – Halikarnas (Halikarnas ise şimdiki Bodrum denilen yerdir. Bugünkü Bodrum Kasabası içinde öyle köyler vardır ki, bir zamanlar çok parlak zamanlar geçirmişlerdir.) – Halikarnas Muhasarası – Mausol Türbesi – Ticaret – Meşhur Adamlar: Heraklitus – Panyasis – Denis – Herodot – Salmakis – Mindos – Karianda – Bargylia.

İkinci bölüm; Menteşe Beyliği (Menteşe Mutasarrıflığı, Muğla Vilayeti) – Bodrum Kazası – Tarihi vakalar – İdare – Kaymakamlar – Köyler – Nüfus – Maarif – Hayır

---

⁹⁹GALANTE, Avram; *Bodrum Tarihi*, İst., 1945, Işık Basım ve Yayınevi

¹⁰⁰ Bkz. Ek- 3, Bodrum (Halikarnas) Haritası, a.g.e.

müesseseleri – İçtimai vaziyet.

Üçüncü bölüm; Belediye ve imar işleri – Sular.

Dördüncü bölüm; Camiler – Türbeler ve mezarlar

Beşinci bölüm; Mahsuller : Ziraat mahsulleri – Deniz mahsulleri – Maden mahsulleri.

Altıncı bölüm; Endüstri - Ticaret – Denizcilik – Gümrükler.

Yedinci bölüm; Kale – Liman – Tesaneler – Muharebeler

Sekizinci bölüm; Bodrum'un tanınmış evlaları:

Turgut Reis – Şeyhülislam Ömer Lütfi – İçişleri Bakanı Hilmi Uran – Hoca Süleyman Sırrı – Hakkı Ertan – Mehmet İhsan Kaynak – Mustafa Mümtaz Kaynak – Yusuf Hatemi Şahimoğlu – Neyzen Tevfik – Ahmet Şefik Kolaylı – İstamat Özdamar – Süleyman Nuri Öz – Avram Galante Bodrumlu.

3.2.12 Küçük Türk Tettebbular

Galante, 30 makaleden oluşan bu derlemenin amacının, “Türkiyat ve Türk dili üzerine incelemeler” olduğunu belirtir. Eseri Önder Kaya Osmanlıcadan “Türklük İncelemeleri” adıyla tercüme edilmiştir. Eserin orijinali 30 tettebbudan oluşmasına rağmen Önder Kaya tarafından 6 makale daha esere eklenmiştir. Makalelerin isimlerini “Makaleler” bölümünde verdiğimiz için burada tekrarlamak istemiyoruz.

Küçük Türk Tettebbular, Avram Galante'nin Türk ulusçuluğu yolundaki önemli çalışmalarından biridir. Kitap, Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası ve Yeni Mecmua ile Akşam, Vatan ve İkdam gibi günlük gazetelerde, özellikle 1923-1925 tarihleri arasında yayınlanan makalelerinin derlemesidir. Ayrıca üç yeni makalesi de kitapta yer almaktadır. Kitabın kapağında 1. cilt' yazmakla birlikte, 2. cildi yayınlanmamıştır.

Galante'nin "Küçük Türk Tetebbuları" isimli çalışmasını Filoloji ve Esatir (Efsane) Tetkikleri, Devrim Yazıları, Bilimsel çalışmalar- teklifler ve Folklor¹⁰¹ olarak dört farklı başlık altında gruplandırabiliriz.

3.2.13- Üç Sami Vaz'ı Kanun¹⁰²

Avram Galante birçok konuda ve özellikle çalışılmamış alanlarda eser vermiş bir aydındır. Galante'nin Sami dilleri ve kültürü hakkında telif ve tercüme yoluyla ortaya koyduğu eserler, Türkiye'de alanlarının ilk örnekleridir. Üç Sami kanun koyucu da Galante'nin bu tür eserlerindedir. Galante bu eserinde Hammurabi, Musa ve Muhammed'den bahsederek, Hammurabi Kanunu, Eski Ahit ve Kuran'ın çeşitli konularla ilgili hükümlerini bir araya toplayarak karşılaştırmıştır.

---

¹⁰¹ KAYA, Önder; *Türklük İncelemeleri*, "Önsöz", İstanbul. 2005, 1. Baskı, Yeditepe Yayınları, s

¹⁰² GALANTE, Avram; *Üç Sami Vaz'ı Kanun*, İst., 2002, (hazırlayan; Eyüp Tanrıverdi, Anka Yayınları

3.3 MAKALELER

3.3.1- Bakü Türkoloji Kongresi'nin Gayri İlmi Bir Kararı¹⁰³

Avram Galante Bakü Türkoloji Kongresi'nin 1926 yılındaki aldığı, ilim ıstılahları hakkındaki kararını eleştirmek amacıyla bu yazısını yazmıştır. Bu karar ilmi ıstılahlar için Farisi ve Arabi lügatlerin değil, Avrupai tabirlerin kullanılmasını teklif etmektedir. Bu maksatla, Türk Cumhuriyeti'nde ilmi ıstılahların tanzimi için, birer ıstılah Encümeni oluşturulmasını teklif etmektedir.¹⁰⁴

Galante bu karar için şu yorumu yapmaktadır: “ Bu karar, ilmin endişesinden uzak ‘siyasi’ bir maksat ile alınmamış ise, her halde gayri ilmi bir karardır.”¹⁰⁵

Avram Galante bu konuya büyük bir hassasiyetle eğilmiştir. Her milletin kendi lisanını zenginleştirmeye çalıştığı bir sırada bizim lisanımızın fakirleştirildiğini söyler. Ayrıca lisanımızın Türkçeleştirilmesine taraftar olduğunu belirtir. Türkçe'nin şu an itibariyle ıstılah lisanına müsait olmadığını ve vakit gelinceye kadar Arapça ve Acemce ıstılahları kullanmamız gerektiğini savunmaktadır.

3.3.2 Latin Harflerini Kabul Etmeli mi Etmemeli mi?¹⁰⁶

Galante bu yazısını Akşam Gazetesinin açtığı bir ankete cevap olarak yazmıştır. Bu dönemde Arabi harflerin imlasının zorluğundan dolayı, kullanılan elifbanın terk edilerek Latin harflerinin kullanılması söz konusudur. Galante önüne çıkan her fırsatta buna karşı fikirde olduğunu söyler. Bunun sebeplerini ayrıntılı bir şekilde bu makalesinde anlatır.

Fransızca, İngilizce ve Japonca'nın bizim kullandığımız yazıdan daha zor olduğunu,

---

¹⁰³GALANTE, Avram; “Bakü Türkoloji Kongresi'nin Gayri İlmi Bir Kararı”, 24 Mart 1926 tarihli ve 2676 numaralı Akşam Gazetesi

¹⁰⁴ Halk Gazetesi ; 20 Mart 1926 tarihli nüshası

¹⁰⁵ a.g.m.

¹⁰⁶GALANTE, Avram; “Latin Harflerini Kabul Etmeli mi Etmemeli mi?”, 4 Nisan 1926, 2687 numaralı Akşam Gazetesi

fakat bu ülkelerin yazılarını değiştirmediklerini belirtmektedir.

Ayrıca makalede Latin harflerinin faydaları ve zararları üzerinde durmuştur. Yazısını “bu meselenin halli için ne yapmalıyız?” sorusuna verdiği dokuz maddelik cevapla bitirmiştir.

3.3.3- Latin Harflerine Dair¹⁰⁷

Avram Galante'nin, Akşam Gazetesine yazdığı “Latin harflerini kabul etmeli mi etmemeli mi? başlıklı yazısına ; Milliyet Gazetesi'nde yazan Falih Rıfkı Bey'den eleştiri gelmiştir.

Galante Latin harflerine taraftar olan Falih Rıfkı Bey'e, sekiz maddeden oluşan bu yazısı ile cevap vermiştir.

3.3.4 Yine Arabi ve Latin Harfleri Meselesi¹⁰⁸

Bakü Türkiyat Kongresine katılmış olan Kiel Üniversitesi müderrislerinden Alman Doktor Mentzel “Türkiyat Kongresi ne neticeler verdi? ismiyle verdiği konferansta, Arabi harflerine temas etmiş ve bu harflerin Türk lisanına uygun olup olmadığını sormuş, “buna Türkiyat ile meşgul bir mütehassısın vereceği cevap tamamen laconique ve anidir; Hayır! On bin kere, yüz bin kere hayır!” diyerek sorusunu kendisi cevaplamıştır.

Galante ise makalesinde bu soruya nazire olarak ; “Latin harflerinin Türk lisanına uygun olup olmadığını sormuş, ve buna şu şekilde cevap vermiştir; “buna Türkiyat ile meşgul olan ve meseleyi etrafiyla tetkik eden bir mütehassısın vereceği cevap tamamen laconique ve anidir. On bin kere yüz bin kere hayır.”

Ayrıca harflerin insanoğlunun bir icadı olduğunu ve dünyanın herhangi bir lisanının, istenilen harflerle yazılabileceğini söyler. Galante makalesinin devamında “Arabi

---

¹⁰⁷GALANTE, Avram; “Latin Harflerine Dair”, 13 Nisan 1926, 2696 numaralı Akşam Gazetesi

¹⁰⁸GALANTE, Avram; “Yine Arabi ve Latin Harfleri Meselesi”, 19 Mayıs 1926, 2730 numaralı Akşam Gazetesi

harflerin kusurları” ve “Latin harflerinin kusurları” başlıkları altında konuya açıklık getirmiştir.

3.3.5 Elifbamız Nasıl Tadil Olunur?¹⁰⁹

Galante bu makalesinde, Arapça’daki birleşik ve ayrı yazılan harfler üzerinde durmuştur. Bunlar “vav”, “ye” ve “he” harfleridir. Galante bu harfler üzerinde küçük bir takım değişiklikler yapılarak çok rahatlıkla Türkçe’de kullanılabileceğini savunmaktadır.

1. Mevcut harflerin şekilleriyle iktifa etmek ve yeni şekil icat etmeme
2. Bazı harflerin noktalarını karıştıracak surette, yeni noktalar icat etmemek
3. Mevcut noktaların en basitlerine yalnız “v” harfi üzerine koyma
4. Fransızca “i” saite sesini vermek için noktasız “s” harfini kabul etmek
5. yeni işaretler olmak üzere “v” harfinin küçük bir”v” vaz’ etmek

Galante bu şekilde yenilenmiş elifba ile, istenilen kelimelerin kolaylıkla yazılabileceğini söyler. Ayrıca bu makalenin sonuna, maddeler halinde verilmiş olan kaidelere uygun işaretler ile yazılmış iki sayfalık yazı eklenmiştir.

3.3.6- Ecnebiler ve Latin Harfli Türkçe¹¹⁰

Türkçe’nin Latin harfleri ile yazılacak olursa ecnebilerin kolay kolay Türkçe öğreneceklerini iddia eden bazı Latin harfleri taraftarlarına cevap niteliğinde bu yazısını kaleme almıştır. Ayrıca İspanyolca , İngilizce – Almanca ve İtalyanca – İspanyolca telaffuzlar ile Türkçe ayrıntılı bir şekilde karşılaştırılmıştır.

3.3.7 Türk Ocağı’nda Latin Harfleri¹¹¹

Bu makalenin konusu 1926’da İstanbul Türk Ocağı konferans salonunda Mehmet Fuat köprülü tarafından verilen konferanstır. Konferansta Türklerin Orhun, Uygur,

¹⁰⁹ GALANTE, Avram; Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir, Bedir Yayinevi, İst., 1996, s. 57

¹¹⁰ GALANTE, Avram ;Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir, Bedir Yayinevi, İst., 1996, s. 35

¹¹¹ GALANTE, Avram; a.g.e., s. 46

Arap yazılarını niçin kullandıkları izah edilmiştir. Avram Galante Köprülü ile aynı fikirde olduklarını söyler. Köprülü'ye göre 13 asırlık bir edebiyata sahip olan Türklerin, Latin harflerini kabul edemeyeceğini söylemektedir.

Galante harf hususunda “gözümüz hem mazide hem istikbaldedir. Mazisini kaybeden millet kendisini başkalarına da tanıttıramaz. Muarızlarımız ve düşmanlarımız ‘Medeniyete hizmetiniz nedir’ diye sordukları vakit ne diyeceğiz?! Bir milletin medeniyeti, asarının ve vesaikinin şahadetiyle tespit edilir. Arap harfleri ortadan kalktığı gün, mazimiz ortadan kalkar ve biz, Fuat Bey’in dediği gibi, zengin harsımıza rağmen harssız bir millet haline geçeriz demektir.

3.3.8 İlk Evvel Lisan Sonra Harf¹¹²

Bazı kişiler Türkçe'nin Arapça ve Farsça'dan temizlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Galante Türkçe'nin bir ilim lisanı olmadığını ilim ilerledikçe yeni kelimeler, yeni ıstılahlar doğduğunu, bunların birçoğunun karşılığını Türkçe'de bulamayacağımızı ve buluncaya kadar Arapça ve Farsça'dan yararlanmamız gerektiğini söyler. Ayrıca Türklerin eski bir kültüre ve medeniyete sahip olduğunu, asırlardır yazılan eserlerin yazısının terk edilemeyeceğini söyler.

Latin harflerine taraftar olanlar, yeni kelimeler ile ilmi tabirlerin ve ıstılahların olduğu gibi Latinciden alınıp, lisanımızda kullanılmasını tavsiye etmişlerdir. Galante bu yazısında böyle bir şeyin mümkün olamayacağını bir zamanlar, ilim denildiği zaman akla Fransızca geldiğini fakat lisanlara milliyet ruhu karışmaya başladığı günden beri bunun değiştiğini, artık her milletin yeni kelimelerini kendi lisanlarında yaptığını söylemektedir. Ayrıca Türkçe'nin lisan haline gelmek için asırlardır Arabi harfleri kullandığını belirtir.

3.3.9 Türkiye Kurtulmamış Yahudilerin Sığınağı¹¹³

1914 – 1918 1. Dünya Savaşı yıllarını izleyen ateşkes sırasında, İstanbul ve

---

¹¹²GALANTE, Avram; a.g.e., s. 50

¹¹³ GALANTE, Avram,; “Türkiye Kurtulmamış Yahudilerin Sığınağı” Vakıf Gazetesi, 21 Mart 1921, sayı 118

Türkiye'nin bir kısmı, İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmiştir. O zamanlarda, İstanbul'da çıkan Türkçe, Musevice- İspanyolca gazetelerden başka gazeteler, Türkiye'de oturan kurtulmamış unsurlardan ve onların kurtuluşu gereğinden söz etmişler ve bu unsurlar arasına Musevi unsurunu da eklemişlerdir. Bu yayınlarda işgalin gerekliliğini ve bu işgalin haklılığını savunmuşlardır. Galante ise; gazetelerdeki bu yazılar karşısında sessiz kalamamış ve bu makalesini yazmıştır. Makalede tarihten alınma on iki örnek ile Musevilerin Türkiye'de tamamıyla rahat yaşadıklarını ve Türkiye dışında bulunan Musevilerin de , Türkiye'ye bir "sığınak" gözüyle baktıklarını kanıtlamıştır.

3.3.10 Arapça Yazı¹¹⁴

Bu makalede Arapça yazının köklerinin Fenikece'ye kadar uzandığından bahsedilmiştir. Ayrıca Arapça harflerin şekilleri kısaca tetkik edilmiştir. Arapça'da harflerin birleşik yazılmasından doğan bazı zorluklara açıklama getirilmiştir.

3.3.11 Japonca Yazı¹¹⁵

Hiyeroglif (Mısır Yazısı) ve Mihi (Babil ve Asur Yazıları) gibi aynı esaslar üzerine olduğu, Hiyeroglif, Mihi gibi, Çince ve Japonca'nın da elifba harflerinin olmadığı ve bu dört yazının menşeinin resim yazısı olduğuna değinilmiştir.

Bugünkü Japon ve Çin yazılarında harf yerine "musavver fikir" ve hece işaretleri vardır. Türkiye'de Arabi ve Latin harfleri etrafındaki münakaşalarda Latin harflerinin kabulünü isteyen çevrelerce Japonya'nın da Latin harflerine geçeceği ileri sürülmüştür. Sebep olarak da Japonca'nın zor öğreniliyor olması gösterilmiştir. Bunun üzerine Avram Galante Japonya Sefarethanesi'ne giderek sefarethane başkatibi Mösyö Hitoshi Ashida ile bu konu üzerinde görüşme yapmış ve sorularına aldığı cevapları bu makalesinde nakletmiştir.

Yine makalesine, Japon maarif nazırının Latin harfleri taraftarlarından birine, şu şekildeki cevabını eklemiştir. "Yazı meselesi lisan meselesidir. Lisan ise,

¹¹⁴ Galante, Avram ; "Arapça Yazı" , 29 Nisan 1926, 2710 numaralı Akşam Gazetesi

¹¹⁵ GALANTE, Avram; "Japonca Yazı" , 30 Nisan 1926, 2711 numaralı Akşam Gazetesi

ecdadımızın mirasıdır. Bu miras milletin canıdır.” Galante son olarak Japonların yazılarının bu kadar zor olduğu halde ilerlemelerine bir engel teşkil etmediğini söyler.

Aşağıda sıralanan makaleler Avram Galante'nin Eserleri bölümünde bulunan “Küçük Türk Tettebular” adlı kitabının içindeki makalelerdir. Önder Kaya tarafından “Türklük İncelemeleri”¹¹⁶ adıyla Latin harflerine aktarılmıştır. Makalelerin ortak özelliği Türk ulusçuluğu üzerine yazılmış olmalarıdır.

- 3.3.12 Türk Kelimesinin Menşe'i Etrafında
- 3.3.13 Türk Kelimesiyle Turan Kelimesi Arasında Münasebet Var mı?
- 3.3.14 Oğuz Han Efsanesi Etrafında
- 3.3.15 Eski Türk Savların Eskiliği
- 3.3.16 Sümerceye Benzeyen Türkçe Kelimeler
- 3.3.17 Padişah, Paşa Bey, Efendi, Ağa Kelimelerinin Menşeleri
- 3.3.18 Türkçe'de Sağır Nun'un Telaffuzu
- 3.3.19 Kullandığımız Türkçe Elifba Harflerinin Menşei ve Manaları
- 3.3.20 Kullandığımız Türkçe Yazımın Menşei
- 3.3.21 Kullandığımız Türke Ay İsimlerinin Menşei
- 3.3.22 Türkçe'de İhdas Olunan Kelimat ve İstılahat Etrafında Bazı Mülahazat
- 3.3.23 Konuşulan ve Yazılan Türkçe
- 3.3.24 Avam Türkçesi
- 3.3.25 Arabi ve Farisi Kavaidinden Ayıklanmış Türkçe
- 3.3.26 Türkiye Kelimesinin İmlası
- 3.3.27 Türkçe'de Ümmet, Millet Kelimelerinin İstimali
- 3.3.28 Türkler İki 'Tarihi Devre' açmışlardır
- 3.3.29 Tarihi Medeniyette Musa-Mustafa Kemal ve Kumanda Ettiği Türk Ordusu
- 3.3.30 Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Heykeli Nerede Rezk Edilmeli ve Ne için?
- 3.3.31 Herkes Bir Gazi İstiyor
- 3.3.32 Mustafa Kemal
- 3.3.33 Yeni Türkiye Tarihinde Ziya Gökalp
- 3.3.34 Türkiye Coğrafya Lügati

---

¹¹⁶ KAYA, Önder; *Türklük İncelemeleri*, Yeditepe Yayınları, İst.2005

- 3.3.35 Aldülhamid Sani Zamanından Türkiye Haricinde İntişar Eden Türkçe Gazeteler
- 3.3.36 Türkleşmek Yolu
- 3.3.27 Türk Akademisinin Tesisi Arifesinde Lisanımız
- 3.3.28 Museviler ve Türkçe
- 3.3.29 Kitab-ı Mukaddes'in Türkçe Tercümelere
- 3.3.30 İspanyol Halkıyatından Hayrettin Barbaros ve Kılıç Ali Paşalar
- 3.3.31 Türk Hurafatında 'Salı' Günü

SONUÇ

Türk, Yahudi ve dünya tarihinin yetiştirmiş olduğu büyük alimlerden biri olan Prof. Dr. Avram Galante'nin hayatını ortaya koymak, eserler ve makaleleri hakkında toplu bir bilgi vermek amacı ile bu yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Avram Galante'nin hakkında yazılanlardan yararlanarak Profesörün hayatı, şahsiyeti, siyasi hayatı, tarihçiliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Avram Galante çok yönlü bir şahsiyettir. Avram Galante Gençlik yıllarından başlayarak ölümüne kadar bir arayış içerisinde olmuştur. Herhangi bir grup ve düşünce akımına tam anlamıyla bağlanmamıştır. Gençlik yıllarında bir yandan muhafazakâr cemaat mensuplarının cehaleti beslediği düşüncesi ile Rodos'ta modern eğitim veren "Tifferet İsrail" adlı bir okul açan Galante, bu anlamda "Alliance İsraelite" cemiyetine yakın durmuş, öte yandan da bu cemiyeti Fransızca eğitim vermek suretiyle Musevi Cemaatini içinde buldukları topluma karşı yabancılaştırmakla suçlamıştır.

Yine bu yıllarda bir yandan yabancı dil bilgisini kullanarak Avrupa'da Abdülhamit aleyhine yayınların Osmanlı ülkesine sokulmaması için bir nevi sansür memurluğu görevi yaparken, diğer yandan da Jön Türklerle yakınlaşma sürecine girmiştir. Milli Mücadele Dönemi'nde de İttihatçıların Anadolu Hareketi'ni yönlendiren kanadına destek vermiş, Milli Mücadele'nin başarıya ulaşmasına yakın bir dönemde milliyetçilerin yazılarının yayınlandığı Yeni Mecmua ve Akşam Gazetesi gibi yayın kuruluşlarında peş peşe Türk zaferini coşkulu bir dille tebrik eden yazılar kaleme almıştır. Gazetecilik, profesörlük, milletvekilliği yapmıştır. On dil bilen Galante, 88 yıllık ömrünü tamamıyla ilme adanmış, Milletvekili olarak girdiği mecliste bile araştırmalarına devam etmiştir.

Galante, vatanseverliğin bir ırk meselesi olmayıp, bir kültür birliği olduğunu düşünmüştür. Bu sebeple Türkiye'de yaşayan azınlıkların da Türkçeyi ana dilleri olarak konuşmaları gerektiğine inanmış ve bu uğurda birçok yazı yazmıştır. Ayrıca geçmişle olan bağı koparacağına inandığı Latin Harflerine geçişi de şiddetle reddetmiştir. Atatürk'ün "Hakikati konuşmaktan korkmayınız" sözü doğrultusunda doğru bildiği yoldan şaşmamış, görüşlerini çekinmeden savunmuştur.

Galante çeşitli konularda eserler yazmış, fakat özellikle “Türkiye Yahudileri Tarihi”ne eğilmiş ve bu konuda araştırma yapacak kişilerin ilk başvuru kaynağı olma niteliğine ulaşmıştır. Avram Galante bütün hayatını ilme adanmış, çalışmalarını engelleyeceğini düşünerek hiç evlenmemiştir.

Sonuç olarak; Avram Galante'nin biyografisini ortaya koyarak, eserleri ve ulaşabildiğimiz bazı makalelerinin içerikleri hakkında bilgi vermeye çalıştık.

KAYNAKLAR

T.B.M.M. ARŞİVİ

Meclis Tutanakları, B: 61, 10.06.1946, s. 119-120

Meclis Tutanakları, B:62, 11.06.1946, s. 151-152

Meclis Tutanakları, B:63, 12.06.1946, s. 193-217-219

GAZETELER - DERGİLER

Akşam Gazetesi

Anadolu Gazetesi

Müteferrika Dergisi

Radikal Gazetesi

Şalom Gazetesi

Şalom Gazetesi Yaşam Eki

Tarih ve Toplum Dergisi

Vakit Gazetesi

SEMPOZYUMLAR

GÜLERYÜZ, N. (06.09.1998). “Professuer Abraham Galante: Educateur, Journaliste, pedagogue, Philologe et Depute... mais surtout Historien!”, *Güney Doğu Avrupa’da Modern Toplumun Gelişmesinde Seferadların Rolü* (sempozyum), Romanya-Bükreş, b.y.y. , b.t.y.

SOYLUER, Serdar. (24–25 Ekim 2007). “1522–2007 Osmanlılardan Günümüze Her Yönüyle Bodrum Uluslararası Sempozyumu “*Sicil- i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Bodrumlu Devlet Adamları*, Bodrum-b.y.y. b.t.y.

ARIKAN, Prof. Dr. Zeki (24–25 Ekim 2007). “1522–2007 Osmanlılardan Günümüze Her Yönüyle Bodrum Uluslararası Sempozyumu”“*Bodrumlu Tarihçi Avram Galante*” *Bodrum-b.y.y. b.t.y.* (Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi)

KİTAPLAR

ELMALEH, A. , (1954) *Ha- Profesör Abraham Galante*, Kudüs

GÜLERYÜZ, N. *Türk Yahudileri Tarihi -1*, “Gözlem A.Ş”.b.t.y. İst., s. 12

GALANTE A. (1953). *Türk Harsı ve Türk Yahudisi* ,İst., Fakülteler Matbaası

_____ (1951). *Ankara Tarihi*, İst., Tan Matbaası

_____ (1951). *Niğde ve Bor Tarihi*, İst., Tan Matbaası

_____ (1948). *Türkçe'nin İspanyolca Üzerine Tesiri*, İst. Kağıt ve Basım İşleri

_____ (1947). *Türkler ve Yahudiler*, İst. Tan Matbaası

_____ (1953). *Fatih Zamanında İst. Yahudileri*, İst. Fakülteler Matbaası

_____ (2000). *Vatandaş Türkçe Konuş*, Ank. Kabikeç Yayınları

_____ (1996). *Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir*, İst. BedirYayınevi

_____ (1993). *Asur Kanunu*, Bankalar Matbaası

_____ (1931). *Hitit Kanunu*, Bankalar Matbaası

_____ (1945). *Bodrum Tarihi*, Işık Basım ve Yayınevi

_____ (2002). *Üç Sami Vaz'ı Kanun*, Anka Yayınları

KALDERON, A.(1983). *Abraham Galante a Biography*, Sepher Hermon Pres, NewYork

MAKALELER

AKSOY, Y. (1985) “Halikarnas Mahzeninde Bir Yahudi Havari”, *Şalom Gazetesi Yaşam Eki* , s. 11

AKSOY, Y.(1989). “Bir Avram Galante Vardı”, *Şalom Gazetesi.*, s. 2

BARHA, Y. “İsrail’de Abraham Galante Adına Türkiyeliler Sinagogu, Okuma Köşesi ve Bat-Yam’da Bir Sokak”, *Tarih ve Toplum Dergisi*, S. 96, s. 43-44

BALİ, R.N. (1996). “Avram Galante’nin Hayatı ve Eserlerinin Bibliyografyası” *Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir*, İst., Bedir Yayınları ss.1-17

ELMALEH, A. , (1946) *Les Grandes Figures du Judaisme, Le Profesör Abraham Galante sa Vie et ses auvres*, İst.

GEREZ, J. Habib ; (1985) “Bir Dost Gözü İle Prof. A.Galante”, *Şalom Yaşam Eki*, s. 8

GÜLERYÜZ, N. (1986) “Az Bilinen Yönleri ile Profesör Abraham Galante”, *Şalom*, S. 1966, 20 Ağustos 1986

KALDERON, A.(1995) “Abraham Galante Bio- Bibliyografya”, BALİ, R.N. (Çev), *Müteferrika Dergisi*, S.5, ss. 43- 58

KALDERON, A. (13 Eylül 1995); “Abraham Galante Bio Bibliyografya”, *Şalom Gazetesi*, s.10

REYNA, İ. (1985) ;“Galante’yi Tanımaya Başlamak”, *Şalom Gazetesi Yaşam Eki*, s.8–9

UZLUK, F.N. (16 Ağustos 1961) “Galante’nin Ölümü Üzerine Hahambaşı’ya Taziyet Mektubu” *Şalom Gazetesi*, s.7

KAYA, Önder. *Türklük İncelemeleri*, “Önsöz”, İst. 2005, 1. Baskı, Yeditepe Yay.

*En souvenir d'amitié à Mrs et Mme David Atlas
Istanbul, le 2/3/1943*

ABRAHAM GALANTE

ANCIEN PROFESSEUR A L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL
ET MEMBRE CORRESPONDANT DE L'ACADÉMIE DES SCIENCES DU PORTUGAL

HISTOIRE DES JUIFS D'ISTANBUL

depuis la prise de cette ville, en 1453, par Fatih Mehmed II,
jusqu'à nos jours

2me volume

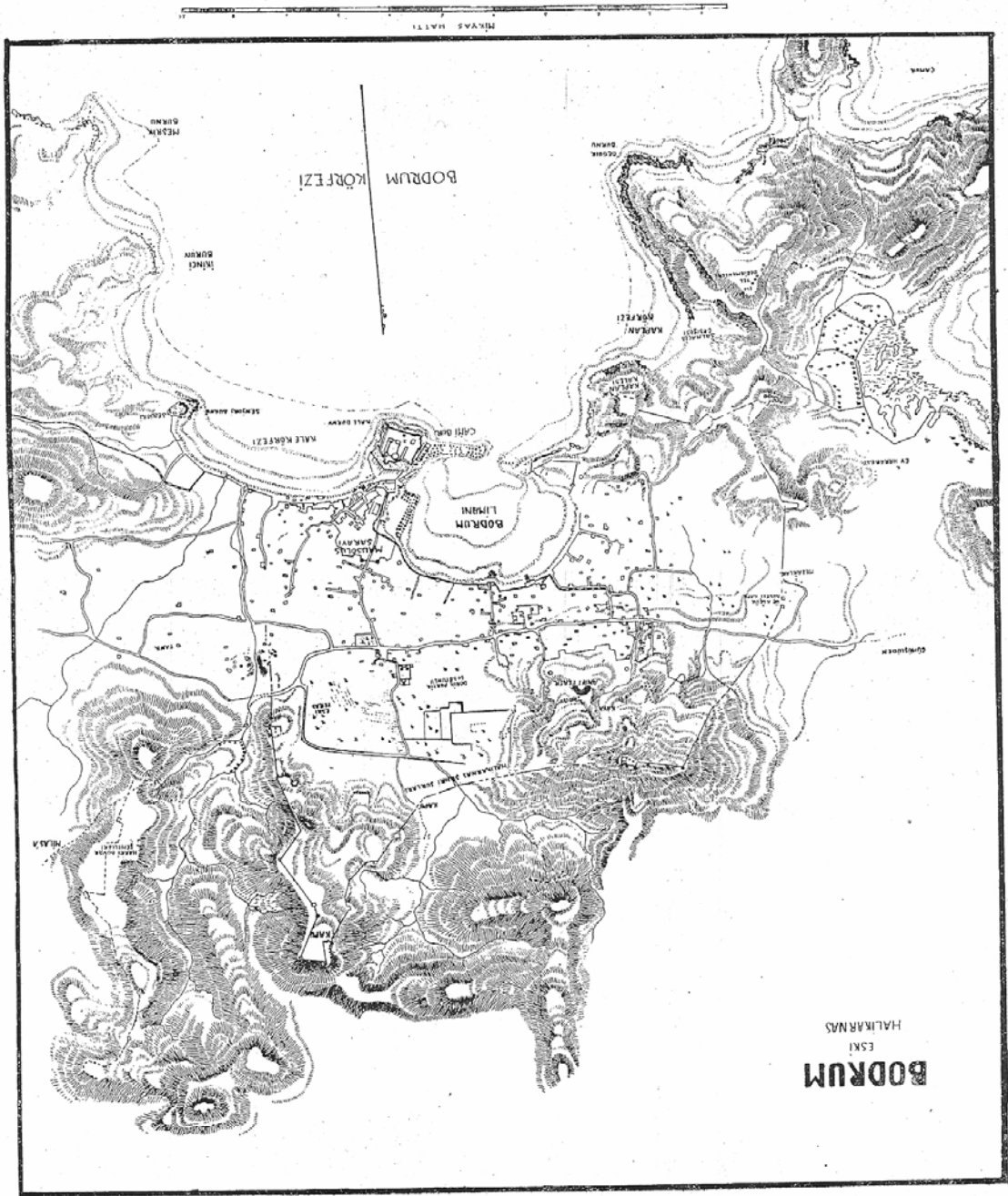

ISTANBUL
Imprimerie HÜSNÜTABİAT

1942

EK- 2: Prof. Dr. Avram Galante'nin fotoğrafi (1873-1961)

bir ehiram, bir mermer kaplı onik. tarzında rî nizami otuz alkî heykeller lerinin başlıca n muharebeleri loğru giden 24 selir. Tepede, .kci) duruyor. inth siz (plinth, . kuşak) olarak tiyatro vardır.

ete elverişli bir plânnı yapmış-

lerin ikametgâ- ibi, iptidalarda di, müstahkem, i görünce, hü-

'in bıraktığı im- tur. Ptoleme'ler n sürmüşlerdir. i elden ele ge- Karia şehirleri, yahut Rodos un dan 193 sene mağa mecbur an başka bütün riyeli'ler, Mısır olan sahillerin

ehalisi, Mısır'a yürütülen harb om 479 - 323 B. C.7

Avram Galante'nin Eserlerinin Bibliyografyası¹¹⁷

_____ ; (1906). *Yunan Fonetığının İbrani Fonetigi Üzerine Etkisi*, Kahire, Mısır, Karmona &Zara Yayınevi

_____ ; (1907). *İbrani Dilinin Rönesansına Arap Dilinin Katkıları*, Kahire , Mısır, Karmona &Zara Yayınevi

_____ ; (1909). *İslam Dünyasında Coğrafi Adların Evrim Yazılarındaki Bozulmalar İle İlgili Bazı Gözlemler*, Kahire, Mısır, Imprimeria Nationale Matbaası

_____ ;(1913). *Don Jozef Nassi – Nakos Dükü, 15 Şubat Cumartesi Günü Bene Berith Derneğinde Verilen Konferans*, İst.

_____ ; (1914) *16. Yüzyılda Türk-Portekiz İlişkileri Hakkında Yeni Belgeler*, Ets. J. Et A. Fratelli Haim, 39 Sh

_____ ; (1914). *16. Yüzyılda Türk-Portekiz İlişkileri Hakkında Yeni Bir Rapor*

_____ ; (1914). *16.Yüzyılda Hint Okyanusu'nda Portekiz Gemiciliği*

_____ ; (1925). *Türkçe'de Arabi Harfleri Ve İmla Meseleleri*, İst., Kağıtçılık Ve Matbaacılık A.Ş.,52 Sh

_____ ; (1925). *Hammurabi Kanunu* , İst., Kağıtçılık Ve Matbaacılık A.Ş. 96

_____ ; (1925). *Küçük Türk Tetebbular*, İst., Kağıtçılık Ve Matbaacılık A.Ş

_____ ; (1926). *Yeni Belgelere Göre Esther Kyra – Türkiye Yahudileri Tarihine Katkı*, İst. Fratelli Haim Matbaası

_____ ; (1928). *Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir*, İst., Hüsn-ü

---

¹¹⁷ BALİ, Rifat N; Avram Galante'nin Hayatı ve Eserlerinin Bibliyografyası,(Avram Galante'nin "Arabi Harfleri Terakkimize Mani Değildir" isimli eserinin baş kısmını oluşturmaktadır)

Tabiat Matbaası

_____ ; (1927). *Doğu'da Portekizli Yahudi İnsanlar Ve Şeyler*, İst. Fratelli Haim Matbaası

_____ ; (1928). *Türkler Ve Yahudiler- Tarihi Ve Siyasi Tedkik*, İst. Kağıtçılık Ve Matbaacılık A.Ş.

_____ ; (1928). *Vatandaş Türkçe Konuş! Yahut Türkçe'nin Tamimi Meselesi*, Tarihi, İctimai, Siyasi Tedkik, İst. Hüsn-Ü Tabiat Matbaası

_____ ; (1931). *Hitit Kanunu*, İst. Bankalar Matbaası

_____ ; (1931). *Türkiye Yahudileri Hakkında Resmi Belgeler*, İst. İst. Rozio & Co. Matbaası

_____ ; (1932). *Türkler Ve Yahudiler*, Tarihi Ve Siyasi Tetkik, İst. Rozio & Co. Matbaası

_____ ; (1933) *Özgün Bir Tarih Sayfası – 2. Abdülhamit Ve Siyonizm*, İst. Fratelli Haim Matbaası

_____ ; (1933). *Asur Kanunu*, İst. Bankalar Matbaası

_____ ; (1933). *Pakraduniler Veya Bir Ermeni - Yahudi Mezhebi* İst. Fratelli Haim Matbaası

_____ ; (1934). *Sabetay Sevi Hakkında Ermenice Bir Şiir*, İst. Fratelli Haim Matbaası, 16 S.

_____ ; (1935). *Yakın Tarihin Özgün Bir Kesiti: İranlı Dönmeler*, İst. Fratelli Haim Matbaası, 16 S.

_____; (1935). *Rodos, Kos, İstanköy Yahudilerinin Tarihi*, İst. Fratelli Matb.

_____; (1935). *Sabetay Sevi Ve Müritlerinin Teşkilatı, Örfleri Ve Adetleri Hakkında Yeni Belgeler*, İst. Fratelli Matbaası

_____; (1935). *Doğu Musikisi, Masalı Ve Atasözlerinde Yahudi Tipi*, İst. Fratelli Haim Matbaası

_____; (1935). *Yahudi İspanyolcası Dilinde Dünya Basını*, İst, Fratelli Matb.

_____; (1936). *Metelin Dükü Don Salomon Aben Yaeş*, İst, Fratelli Matbaası, 23 S.

_____; (1937). *İstanbul Sinagogları*, İst, Fratelli Matbaası, ss.15

_____; (1937). *Anadolu Yahudileri Tarihi – İzmir Yahudileri – 1.Cilt*, İst, Babok Matbaası

_____; (1937) *Türkler Ve Yahudiler Eserine Ek*, Tarihi Siyasi Tetkik, İst, Babok Matbaası,

_____; (1938). *Türkiye'ye Hizmet Etmiş Yahudi Hekimler*, İst,

_____; (1938). *Anadolu Yahudileri Tarihi – 2. Cilt*, İst, Babok Matbaası

_____; (1940). *Bizans Yönetimi Altında İst. Yahudileri*, İst.

_____; (1941). *Selçukluların Hükümranlığı Altında Yahudiler*, İst, Hüsn'ü-Tabiat Matbaası, 16

_____; (1942). *Türkiye Yahudileri Hakkında Muhtelif Belgeler Kitabına Ek*, İst, Hüsn'ü-Tabiat Matbaası

_____; (1941). *İst. Yahudileri Tarihi*, C.1, İst, Hüsn'ü-Tabiat Matbaası

- _____ ; (1942). *İst. Yahudileri Tarihi*, C.2, İst, Hüsn'ü-Tabiat Matbaası
- _____ ; (1942). *İstanbul Yahudilerinin Ekonomik Rolü*, İst, Hüsn'ü-TabiatMatb.
- _____ ; (1945). *Bodrum Tarihi*, İst, Işık Basım Ve Yayınevi
- _____ ; (1946). *Bodrum Tarihine Ek*, İst, Tan Basımevi
- _____ ; (1947) *Türkler ve Yahudiler Tarihi* Siyasi Tetkik(İlaveli 2.Baskı) İst
- _____ ; (1948). *İki Uydurma Eser* (1. Siyon Önderlerinin Protokolleri – 2. Beynelmilel Yahudi) Tarihi, Siyasi, Tenkidi Tetkik, İst, Kağıt ve Basım İşleri A.Ş.
- _____ ;(1948). *Anadolu Yahudileri Tarihi'ne Ek*, İst, Kağıt ve Basım İşl.A.Ş.
- _____ ; (1948). *Rodos, Kos, İstanköy Yahudilerinin Tarihine Ek Ve Hitler Haydutluğunun Sonucu Olarak Rodos Ve Kos Yahudi Cemaatlerinin Feci Sonları*, İst, Kağıt Ve Basım İşleri
- _____ ; (1948) *Türkçe'nin İspanyolca Üzerine Tesiri*, İst, Kağıt ve Basım İşl.A.Ş.
- _____ ; (1949). *Türkiye Yahudileri İle İlgili Yeni Özgün Belgeler Derlemesi*, İst, Kağıt Ve Basım İşleri A.Ş.
- _____ ; (1950). *Latin Harflerinin İbrani Diline Yerleşmesi Dilin Bozulması Anlamına Gelir*, İst, Hüner Basımevi, 19 s.
- _____ ; (1950). *Ankara Tarihi*, 1. Kısım, İst, Tan Matbaası
- _____ ; (1951) *Ankara Tarihi* 2. Kısım, İst. Tan Matbaası
- _____ ; (1951). *Niğde Ve Bor Tarihi*, İst. Tan Matbaası
- _____ ; (1952). *Türkiye Yahudileri Tarihi İle İlgili Özgün Yeni Belgeler*

Derlemesi, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1953). *Türk Harsı Ve Türk Yahudisi – Tarihi*, Siyasi, İçtimai Tetkik, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1953). *Fatih Sultan Mehmet Zamanında İst. Yahudileri*, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1953). *Türkiye Yahudileri Tarihi İle İlgili Yeni Bir Belgeler Derlemesi – Bilimsel İncelemeler*, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1954). *Türkler Ve Yahudiler Eserime Ek*, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1954). *Türkiye Yahudileri İle İlgili Dördüncü Belgeler Derlemesi – Yahudi İspanyolcası İle Atasözleri*, İst. Fakülteler Matbaası

_____ ; (1955). *Türkiye Yahudiler Üzerine Beşinci Belgeler Derlemesi – Muhtelif Yahudiyat Konuları*, İst. Çituri Biraderler Basımevi

_____ ; (1956). *Türkiye Yahudileri Üzerine Altıncı Belgeler Derlemesi – Muhtelif Yahudiyat Konuları*, İst. Çituri Biraderler Basımevi

_____ ; (1958). *Türkiye Yahudileri Üzerine Yedinci Belgeler Derlemesi – Muhtelif Yahudiyat Konuları*, İst. Çituri Biraderler Basımevi

_____ ; (1986). *Türkiye Yahudileri Tarihi – 9 Cilt*, İst. İsis Yayımcılık Ltd., İst. Matbaası,(Bu Eser; Galante'nin Fransızca Yazdığı Eserlerinin Külliyyat Olarak Yayımlanmış Şeklidir.)

_____ ; (1995). *Türkler Ve Yahudiler* (Türkçeleşmiş 3. Baskı) İst., Gözlem Gazetecilik Basın Ve Yayın A.Ş., Tıglat Matbaacılık A.Ş

Avram Galante'nin Makalelerinin Bibliyografyası

_____; (1916). "İbrani Lisani'nin İnkişafına Arapça'nın Muaveneti", *D.F.E.F.M.*, Eylül, Yıl 1, S. 4, s. 412- 422

_____; (1916). "Ecnebi Haritalardan Memalik-i İslamiye Coğrafya İsimlerinin İstihsahen Nakli Ve Huruf-u Arabiye İle İfadesi Meselesi", *D.F.E.F.M.*, Mayıs, Yıl 1, S.2, s. 189- 196

_____; (1916). "Türkiye Ve El sine-i Samiyye", *D.F.E.F.M.*, Kanun- İ Sani, Yıl 1, S. 6, s. 567- 580

_____; (1917). "İhdas Olunan Kelimat Ve İstılahat Etrafında Bazı Mülahazat", *D.F.E.F.M.*, Mart, yıl 2, S. 7, s. 44- 51

_____; (1918). "Kitab-ı Mukaddes'in Türkçeye Tercümelere", *Yeni Mecmua*, 14 Mart, C.2, S. 35 s.177- 178

_____; (1918). "Türk Kelimesinin Tarihi Etrafında", *Y.M.*, 28 Mart, C.2, S. 37, s. 207- 208

_____; (1918). "Kullandığımız Türkçe Yazının Menşei", *Y.M.*, 25 Nisan 1C.2, S. 41, s. 283- 284

_____; (1918). "Osmanlı Sancağının Menşei Etrafında", *Y.M.* 23 Mayıs, C.2, S. 45, s. 373- 374

_____; (1918). "Kullandığımız Türkçe Ay İsimlerinin Menşei", *Y.M.*, 27 Haziran , C. 2, S. 50, s. 476-478

_____; (1918). "Hz.Halit'in Kabrinin Keşfi Etrafında", *Y.M.*, 17 Temmuz, C.3, S. 53,s. 14- 15

_____; (1918). "Oğuz Han Efsanesi Etrafında", *Y.M.*, 15 Ağustos, C.3, S.

57, s. 94- 95

_____ ; (1918). “Türkçe Elifba Harflerinin Manaları”, *Y.M.*, 5 Eylül, C.3,S. 60, s. 153- 154

_____ ; (1918). “Yine Osmanlı Sancağı’nın Menşei” , *Y.M.*, 26 Eylül, C.3,s. 188- 189

_____ ; (1918). “Fransa Ve Türkçe”, *Y.M.*, 26 Teşrin-İ Evvel, C.3 S. 66, s. 267- 268

_____ ; (1919). “Tenvin’in Menşei”, *Büyük Mecmua*, 18 Eylül, S. 11,s.163- 164

_____ ; (1923).“İki Mühim Tarihi Keşif”, *Y.M.*, 1 Kanun –İ Sani, C.4, S.1- 67, s.14

_____ ; (1923). “Türkler İki Tarihi Devre Açmışlardır”, *Y.M.*, 15 Kanun-i Sani, C.4, S. 2- 68, s. 22- 23

_____ ; (1923). Manevi Ve Maddi Medeniyet, *Y.M.*, 1 Şubat, C.4, S. 3- 69, s.43- 44

_____ ; (1923). “Ümmet, Millet Kelimeleri”, *Y.M.*, 15 Şubat, S.4-70, s.58

_____ ; (1923). “Yeni Türkiye Tarihinde İzmir İktisat Kongresi”, *Y.M.*, 1 Mart, S. 5- 71, s. 74

_____ ; (1923). “Memleketimizi İyi Tanımakla İstiklalimizi Temin Edebiliriz”, *Y.M.*, 15 Mart, S. 6- 72,s. 103- 104

_____ ; (1923). “Türk Yiyoruz... İzmir İktisat Kongresi Azasına”, *Y.M.*, 1 Nisan, S. 7- 73, s. 125

_____ ; (1923). “İspanyol Halkiyatında Hayrettin Barbaros Ve Kılıç Ali Paşalar”, *Y.M.*, 15 Nisan, S. 8- 74, s. 143

_____ ;(1923)“Bursa’nın Fethi Ve Museviler”,*Y.M.*1 Mayıs,S 9- 75, s.184

_____ ; (1923). “Türk Etimolojisi İçin”, *Y.M.*, 15 Mayıs, S. 10- 76, s. 206-207

_____ ; (1923). “Telif Ve Tercüme Meselesi”, *Y.M.*1 Haziran, S.11-77, s.228-233

_____ ; (1923). “Babiller Ve Kapitülasyonlar”, *Y.M.*, 15 Haziran, S. 78, s. 255

_____ ; (1923). “Latin Hurufatı Meselesi”, *Y.M.*, 1 Temmuz, S. 79, s. 265-266

_____ ; (1923). “Türkçe İmla Meselesi”, *Y.M.*, 15 Temmuz, S. 80, s. 286

_____ ; (1923). “Padişah, Paşa, Bey, Efendi, Ağa Kelimelerinin Menşeleri”, *Y.M.*, 2 Ağustos S. 81, s. 303- 304

_____ ;(1923)“Türk Hurufatında“SalıGünü”, *Y.M.*,16 Ağustos,S. 82, s.332-333

_____ ; (1923).“Türk Liselerde Arabi Ve Farisi”,*Y.M.* 30Ağustos, S. 83, s.344-345

_____ ; (1923). “Arabi Ve Farisi Kavaidinden Ayıklanmış Türkçe”, *Y.M.*, 13 Eylül, S. 84,

_____ ; (1923). “Ne İçin İslamiyeti Müdafâ Ediyorum?”, *Y.M.*, 1 Teşrin – Evvel, S. 85, s. 391- 392

_____ ; (1923).“Türkiye Coğrafya Lügatı”,*Y.M.*,15 Teşrin-i Evvel S.86,

s.412-413

_____ ; (1923). “Tarihi Medeniyette Mustafa Kemal Ve Kumanda Ettiği Türk Ordusu”, *Y.M.*, 1 Teşrin- İ Sani, S. 87, s. 422- 425

_____ ;(1923).“Konuşulan Ve Yazılan Türkçe”,*Y.M.*, 20 Teşrin-i Sani, S.88, s.442

_____ ; (1923). “Türkiye Kelimesinin İmlası”, *Y.M.*,5 Kanun-ı Evvel, S.89, s.460

_____ ;(1923).“Avam Türkçesi”, *Y.M.*, 20 Kanun-I Evvel, S.90,s.477-478

_____ ; (1924). “Lapante (İnebahtı) Muharebe-İ Bahriyesi”, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, 1 Kanun-i Sani, Yıl 14, S. 1 (78), s. 58- 64

_____ ; (1924). “Türkiye’de İlk Katolik Kapusin Manastırları”, *T.T.E.M.* 1 Mart, Yıl 14, S. 2(79) s.125- 128

_____ ; (1925). “Trafalgar Burnu’nda Türk Ve İspanyol Muharebe-İ Bahriyesi”, *T.T.E.M.* 1 Mart, Yıl 15, S. 8, s. 134- 136

_____ ; (1925). “Viyana Muhasarası’ndan Sonra Türklere Karşı Mukaddes İttifak”, *T.T.E.M.* 1 Temmuz, Yıl 15, S. 10, s. 265- 268

_____ ; (1925). “Kitabiyat: Bahr-İ Sefid’de Türkler”, *T.T.E.M.* Yıl 15, S. 62- 77, s.186- 190

_____ ; (1924). “Ester Kyra”, *T.T.E.M.* 1 Eylül, Yıl 16, S. 17, s. 318- 324

_____ ; (1924). “Türk Kelimesi İle Yunan Kelimesi Arasında Münasebet Var Mı?”, *D.F.E.F.M.*, Kanun-I Evvel, Yıl 3, S. 7, s. 241- 248

_____ ; (1925). “Türkiye Yahudilerinin Entelektüel Durumu”, *Hamenora*, Nisan, C.3, S. 4, s. 117- 119

_____ ; (1927). “Tarih Kelimesinin Menşei Hakkında”, *Darü'l Fünûn Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, Mart- Haziran, C.5, S. 4- 5, s. 486- 487

_____ ; (1927). “Üç Sami Vaz'ı Kanun”, *Hukuki Bilgiler Mecmuası*, Nisan, Yıl 1, S. 8, s. 491- 499

_____ ; (1927). “Doğu'da Portekizli Yahudiler Ve Şeyler”, *H.*, Haziran, C.5, S. 6, s. 269- 284

_____ ;(1928).İskender-i Zülkarneyn”, *D.F.E.F.M.*,Ağustos,C.6, S.3,s.446-448

_____ ; (1928). “İsrail'in Kaybolmuş On Kabilesi”, *H.*, Ekim-Kasım, C.6, S. 10- 11, s. 338- 348

_____ ;(1928)“Tashih Ve İtizar”*D.F.E.F.M.* ,Teşrin-İ Evvel, Yıl 6, S. 4, s. 589

_____ ; (1930). “Rodos Ve Şam Kan İftiraları İle İlgili Yeni Bir Tarihi Belge”, *H.*, – Şubat, C.8, S. 2, s. 55, 58

_____ ; (1930). “Sultan Abdülmecit Önünde Moses Montefiore”, *H.*, 1930 Mart-Nisan, C. 8, S. 3- 4, s. 101- 103

_____ ; (1930). “Kitab-I Mukaddesin Ermenice Çevirileri”, *H.*, Haziran, C. 8, S. 6, s. 214- 215

_____ ;(1930).“Türkiye'nin Yahudi Nüfusu”,*H.*1930 Temmuz, C.8, S.7, s.246- 248

_____ ; (1930). “Bir Yahudi Türkolog”, Arthur Lum Ley David, *H.*, Ağustos-Eylül, C.8, S. 8- 9, s. 266- 268

_____ ; (1930). “İst. Yahudileri Üzerine Antropolojik Veriler”, *H.*, Ağustos-Eylül, C.8, S. 8- 9, s. 269- 274

_____ ; (1930). “Bir Yahudi Matematikçisi: Hoca İshak Efendi”, *H.*, Aralık, C.8, S. 12, s. 358- 361

_____ ; (1931). “Türkiye Hahambaşılarının Resmen Kabul Edilmelerinin Tarihçesi”, *H.*, Ocak-Mart, C. 9, S. 1- 3, S 2- 4

_____ ; (1931). “İki Siyasi Ferman”, *H.*, 1931 Nisan-Mayıs-Haziran, C.9, S. 4- 5- 6, s. 82- 87

_____ ; (1931). “Kan İftirası Üzerine Ortodoks Kilisesinin Dört Bildirgesi”, *H.*, Temmuz-Eylül, C.9, S. 7- 9, s. 161- 166

_____ ; (1931). “Türkiye Yahudilerinin Askerlik Hizmetleri İle İlgili Bir Belge”, *H.*, Ekim-Aralık, C.9, S. 10- 12, s. 212,116

_____ ; (1932). “Hahamname Nizamnamesi İle İlgili Bir Belge”, *H.*, Ocak-Mart, C.10, S. 1- 3, s. 18- 21

_____ ; (1932). “Tarihin Işığında Musa”, *H.*, Temmuz-Ağustos-Eylül, C.10, S. 7- 8- 9, s. 264- 268

_____ ; (1933). “İkinci Abdülhamit Ve Siyonizm”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.11, S. 1- 2- 3, s. 2- 15

_____ ; (1933). “Pakrauniler Veya Ermeni- Yahudi Bir Mezhep”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.11, S. 1 -2- 3, s. 16- 23

_____ ; (1933). “Üç Resmi Türk Belgesi”, *H.*, Temmuz- Ağustos-Eylül, C.11, S. 7- 8- 9, s. 188- 192

_____ ; (1933). “Don Jozef Nassi Ve İst. Ortodoks Rum Patriği”, *H.*, Nisan-Mayıs-Haziran, C.11, S. 4- 5- 6, s. 115

_____ ; (1933). “Yahudi Kanı Taşıyan İki Sultan”, *H.*, Nisan-Mayıs-Haziran, C.11, S. 4 - 5- 6, s. 116

_____ ; (1933). “Ankara Yahudileri”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C.11, S. 10-11- 12, s. 240- 248

_____ ; (1934)“Amasya Yahudileri”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart,C.12, S. 1-3, s. 2- 6

_____ ; (1934). “Tokat Yahudileri”, *H.*, Nisan-Mayıs- Haziran, C.12, S. 4- 5- 6

_____ ; (1934).“Saray Hekimleri”, *H.*, Nisan-Mayıs- Haziran,S. 4-5-6, s.66- 68

_____ ; (1934). “Sabetay Sevi Hakkında Ermenice Bir Şiir”, *H.*, Temmuz-Ağustos-Eylül, C.12, S. 7- 8- 9, s. 133- 146

_____ ; (1934) “İkinci Abdülhamit Ve Sabetay Sevi”, *H.*, Temmuz-Ağustos-Eylül, C.12, S. 7- 8- 9 s. 147- 150

_____ ; (1935). “Fatih Sultan Mehmet Tarafından Yahudilere Verilen Muafiyet Belgesinde Olanlar”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.13, S. 1- 2- 3, S 2- 5

_____ ; (1935). “Malta’da Türkler Ve Yahudiler”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.13, S. 1- 2- 3, S 6- 7

_____ ; (1935).“İranlı Dönmeler”, *H.*, Mayıs-Haziran,C.13, S. 5- 6, S 102- 115

_____ ; (1935). “Sabetay Sevi Hakkında Bir Ermenice Şiir Hakkında”, *H.*, Mayıs-Haziran, C.13, S. 5- 6, S 116- 119

_____ ; (1935) “Sabetay Sevi Hakkında Yunanca Bir Belge”, Mayıs-Haziran, C.13, S. 5- 6, S 120- 122

_____ ; (1935). “İst.’da Yahudiliğe Dönenler Arasında Ünlü Adlar”, *H.*, Mayıs-Haziran, C.13, S. 5- 6, S123

_____; (1935). “Yahudi İspanyolcası Dilinde Dünya Basını”, *H.*, Temmuz-Ağustos-Eylül, C.13, S. 7- 8- 9, S 186- 199

_____; (1935) “16. Yüzyılda İst.’da Yahudi Yerleşim Yerleri”, *H.*, Temmuz-Ağustos-Eylül, C.13, S. 7- 8- 9, S 200

_____; (1935). “Beş Dilde Bir Şiir”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C.13, S. 10- 11- 12, S 259- 261

_____; (1935). “Metelin Dükü Don Salamon Aban Yaeche”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C.13, S. 110- 11- 12, s. 254- 256

_____; (1935). “16. Ve 17. Yüzyılda Türkiye Yahudilerinin Kıyafetleri İle İlgili İki Ferman”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C.13, S. 10- 11- 12, s. 257- 258

_____; (1936). “16. Yüzyılda Yahudilerin Esir Alımını Yasaklayan Ferman”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.14, S. 1- 2- 3, s. 3- 4

_____; (1936). “Şeyhü’l- İslam’ın Yahudiler İle İlgili Üç Fetvası”, *H.*, 1936 Nisan-Mayıs-Haziran, C.14, S. 4- 5- 6, s. 82- 84

_____; (1936)“Dr. Cecil Roth”, *H.*, 1936 Nisan-Mays-Haziran, C.14, S.4-5- 6, s. 84

_____; (1936). “Bir Yahudiye Verilen İlk “Arkalık”, *H.*, Nisan-Mayıs-Haziran, C.14, S. 4- 5 6, s. 85- 87

_____; (1936). “Vergilerle İlgili İki Ferman”, *H.*, Temmuz-Eylül, C.14, S. 7- 9, s. 122- 127

_____; (1936). “17. Yüzyıl Başlarında İst.’da Kahve Satışı Ve Yahudiler”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C. 14, S. 10- 11- 12, s. 158

_____; (1936). “Sabetay Sevi Üzerine”, *H.*, Ekim-Kasım-Aralık, C.14, S.

10- 11- 12, s. 159- 160

_____ ; (1937). “İki Ferman”, *H.*, Ocak-Şubat-Mart, C.15, S. 1- 2- 3, s. 2

_____ ; (1937). “Yahudi Tarihine Ferman Okuma”, *H.* Ocak-Şubat-Mart, C.15, S. 1- 2- 3,

_____ ; (1937). “Fatih Sultan Mehmet Yönetimi Altında İst. Yahudileri”, *H.*, Nisan-Mayıs-Haziran, C. 15, S. 4- 5- 6, s. 42- 46

_____ ; (1937). “Or Yehuda” Okulu’nun İnşaatı İle İlgili Ferman”, *H.*, Nisan-Mayıs-Haziran, C.15, S. 4- 5- 6, s. 46- 48

_____ ; (1937). “Kemal Atatürk Ve Yahudiler”, *H.*, 1937 Temmuz-Ağustos, C.15, S. 7- 8, s. 99

_____ ; (1937). “İst. Sinagogları”, *H.* 1937 Temmuz-Ağustos, C.15, S. 7- 8, s. 113

_____ ; (1937). “İst.’un 1453’te Fethinden Önce Yahudi Mahalleleri”, *H.*, 1937 Eylül-Ekim-Kasım, C. 15, S. 9- 10- 11, s. 150- 153

_____ ; (1937). “17. Yüzyılda Türkiye Yahudiler”, *H.*, 1937 Eylül- Ekim-Kasım, C.15, S. 9- 10- 11, s. 153

_____ (1939) “Vatandaş Türkçe Konuş!” *La Boz De Türkiye*, 5 Ağustos, S.3-4, s.66

_____ ; (1939)“Marmara Denizi Adaları Yahudileri” *L.B.T.* 15 Ağustos, S.2,s. 36

_____ ; (1939). “Prens Takımadaları Yahudileri”, *L.B.T.* 1-15 Eylül, S. 3-4, s. 66

_____ ;(1939).“Hatay Vilayeti Yahudileri”,1-2-3-4,*L.B.T.* ,1,15,29 Ekim-15

Kasım

_____ ; (1939). “Fuat Paşa Ve Kont Kamondo”, *L.B.T.* 1 Aralık, S. 9, S 163

_____ ; (1939). “İst. Yahudi Seminerinin Kuruluşu İle İlgili Tarihçe 1-2-3”,
L.B.T. , 15 Aralık ve 1,15 Ocak, S. 10-11-12, s. 184,202, 224

_____ ; (1940). “Üsküdar Yahudi Mezarlığı İle İlgili Ferman”, *L.B.T.* , 1
Şubat, S. 13, s. 242

_____ ; (1940). “Elkus” Soyadının Menşei, *L.B.T.* 15 Şubat , S. 14, s. 261

_____ ; (1940). Ortaköy Sinagogu İle İlgili Ferman”, *L.B.T.* 1 Mart Ve 1
Nisan, S. 15 ve 17, s. 284 ve 322

_____ ; (1940).“Rodol Kan İftirasının Yüzüncü Yılı”,*L.B.T.* ,15 Mart S.16,
s. 304

_____ ; (1940). “Defter” de Olanlar, *L.B.T.* , 15 Nisan, S. 18-34, s. 341

_____ ; (1940). “Bizans İmparatorluğu Yönetimi Altında”, *L.B.T.* ,15
Temmuz, S. 24, s. 464

_____ ; (1940) “Yahudilerin Anadolu’ya Yerleşmelerinin Menşei”, 1-2-3,
L.B.T. , 15 Ağustos, S. 26, s.34

_____ ; (1941). “Namık Kemal Ve Yahudiler”, *L.B.T.* , 15 Ocak, S. 36, s. 227

_____ ; (1941). “Osmanlı İmparatorluğu’nun Bir Hahambaşısının Berati”,
L.B.T. , 1 Ocak, S. 35

_____ ; (1941) “Yahudi Halkının Dinamizmi”, *L.B.T.* , 15 Mart, S. 40, s.
322

_____ ; (1941). “Bir Aşk Şiiri Veya Arnavut Dimo İle Yahudi Merkada’nın
Aşkları”, *L.B.T.* , 15 Mart, S. 40, s. 316

_____ ; (1941). “1528’de Rodos’ta Roşaşana Ve Kipur Bayramları”, *L.B.T.* 15 Ekim, S. 167, s. 85

_____ ; (1941) “Davut Efendi Molho’nun Siyasi Hayatı”, *L.B.T.* , 29 Ekim, S. 168, s. 98-99

_____ ; (1946). “Bir Posta Kartımı Okurken”, *L.B.T.* , 1 Aralık, S. 168, S. 116

_____ ; (1946). “Davut Efendi Molho Ve Dr. Theodor Herzl”. *L.B.T.* , 1 Aralık, S. 169, s. 122

_____ ; (1946). “Kudüs’te Yahudi Gazetecilik Ve Basım Tarihine Katkı”. *L.B.T.* , 15 Aralık, S. 170, s. 132-133

_____ ; (1947). “Rodos, Kos, İstanköy vb. Yahudilerin Tarihi – Anadolu Yahudileri Tarihi” C.2, *L.B.T.* , 15 Ocak, S. 171, s. 163-164

_____ ; (1947). “Yeni Cami Ve Eminönü Yahudi Mahallesi”, *L.B.T.* , 1 Mart, S. 147, s. 198

_____ ; (1947). “Ortaköy’deki Zincirlikuyu Ve Günahları Atma Meselesi”, *L.B.T.* , 15 Nisan, S. 177, s. 229

_____ ; (1947). “Süleymaniye Camii’nin Kuruluş Ve Küçük Yahudi Evi Kral Ahab Ve Nabot Bağı”. *L.B.T.* , 15 Mayıs, S. 179, s. 265-266

_____ ; (1947). “Bir Cemaat Kütüphanesinin Gerekliliği”, *L.B.T.* , 1 Haziran 1947, S. 180, s. 278- 279

_____ ; (1947). “L’aurora Nasıl Kuruldu?”, *L.B.T.* , 15 Haziran, S. 181, s. 297-298

_____ ; (1947). “Samos Adası Yahudileri”. *L.B.T.* , 1 Temmuz, S. 182, s.

313-314

_____ ; (1947). “Nasıl Çalışıyorlar?”. *L.B.T.* , 15 Temmuz, S. 183, s. 328

_____ ; (1947). “Mithat Paşa Ve Yahudiler” *L.B.T.* , 1 Ağustos, S. 184, s.14

_____ ; “Müteveffa Lücién Sciuto’nun Biyografisine Katkı”. *L.B.T.* , 15 Ekim, S. 189, s. 92-93

_____ ; “Hurafeci Kesimlerde Ölü Veya Hatta Diri Bir Yahudi’nin Lanetlenmesinin Bolluk ve Mutluluk Sembolü Olması”, *L.B.T.* 1 Aralık 1947, s.172, s. 163

_____ ; “Türkler ve Yahudiler” Vesilesiyle Dünyadaki Büyük Yahudi Organizasyonları”, *L.B.T.* , 1 Aralık 1947, S. 192, S. 143

_____ ; “Yirmibeş Yıllık Gazetecilik”, Albert Kohen’in Gazetecilik Faaliyetleri, *L.B.T.* , 15 Şubat 1948, S. 197, S. 231

_____ ; “Elmaleh Kütüphanesi’nin Sonu”, *L.B.T.* , 15 Mart 1948, S. 199, s. 271

_____ ; (1948). “Bir Büyük Felaket Vesilesi İle Abraham Elmaleh’in Bilimsel Hastalığı”, *L.B.T.* , 15 Nisan, S. 204, s. 301

_____ ; (1948)“E. Sicheş- 13. Kaburga Kemiği”, *L.B.T.* 15 Mayıs, S.203, s. 337

_____ ; (1948). “1804’te Bir Yangın Hasköy’de Onbir Sinagogu Tahrip Etti”, *L.B.T.* , 15 Haziran, S. 205, s. 370-371

_____ ; (1948). “Hakim Yakup”, *L.B.T.* , 15 Eylül, S.210, s. 62

İNDEKS

- 31 Mart Olayı 3
93 Harbi 2
Abraham 1.Elkus 15
Adnan Menderes 5
Ahmet Rıza Bey 12,13,16
AIU 9,10,11,15,16
Albert Fua 13
Albert Kohen 20,80
Ali Suavi 2
Amele ve İşçi Partisi 4,
Amerika 7,15,30
Ancel 6,34
Ankara 3,16,17,38,39,44,61,68,75
Arapça 8,9,18,27,30,34,45,51,53,54,55
Aşkenaz Yahudileri 15
Atatürk 3,4,16,25,29,31,32,33,43,59,77
Avrupa Konseyi 5

Bağdat Paktı 5
Bahriye Vekâleti 14
Balkan İttifakı 5
Berc Keresteciyan 16
Bidayet Mahkemesi 6
Bizans 1,41,46,67,78
Bodrum Havrası 7
Bor 39,40,41,42,61,68,20,25,39

Celal Bayar 4,5
Cemiyeti Akvam 29
Cezayir 10

Coya Kodron 6
Darü'l- İrfan 11
Demokrat Parti 4,5
Doğru Söz 13
Doktor Abravaya Marmaralı 16
Doktor Tabtas 16
Dr. Ancel Pulido 34
Dr. Avner Levi'ye 12

Eliezer Ben Yehuda 30
Elza Niyego 29,44
Erdel 1,35

Fernandez 34
Filistin 12,15,30
Filoloji 50

Galantuomo 6
Genç Osmanlılar 2
Gizli İştirakiyum Partisi 4

Halife Abdülmecid 29
Halikarnas 6,7,48,49
Halit Ziya Uşaklıgil 11
Harf Devrimi 31
Henri Morgenthau 15
Herodot 49
Herzl 15,79
Hilal-i Ahmer Cemiyeti 14
Hizmet Gazetesi 6,11

I. Dünya 3,4
II. Abdülhamid 2
II. Dünya Savaşı 4
III. Selim 2
Israelite Universelle 9

İbrani Dini 8
İbranice 8,9,10,27,42,44
İdadi 8, 9,
İngiltere 2,3,5,13,42
İskenderiye 12,13
İsmet İnönü 4
İspanya 6,18,42,43,44,46
İstamad Zihni 16
İstanbul Üniversiteleri 17
İstimdat 2
İttihat ve Terakki Cemiyeti 3,12,13,16

Japonya 4, 31 ,56
Jewish Territorial Organization 13
Josef Alhadeff 9
Jön Türkler 2, 12, 16, 58
JTO 13, 14

Kahire 12, 13, 16, 64
Kanun-i Esasi 3
Karialılar 7
Karlofça Antlaşması 2
Kemalist 31, 34
Kıbrıs 5, 11
Kınalıada 20, 21
Kodron 6
Kore Savaşı 5

Kurtuluş Savaşı 28, 29

La Vara 12, 13, 34
Ladino 8, 9
Lale Devri 2
Latin harfleri 26,30,31,32,33,
46,47,51,52,53,54,56,59,68
Le Progres 13
Lelegler 7
Lozan Antlaşması 4, 29

Macaristan 1
Meşrutiyet 2, 3, 13, 16
Meşveret 13
Mısır 12, 13, 16, 30, 34, 46, 55, 64
Mısır Cemiyet-i İsrailiyesi 12
Mihal Kayakoğlu 16
Millet Partisi 4
Milletler Cemiyeti 4
Mişon Efendi 6
Mithat Paşa 2, 80
Moiz Dal Mediko 14
Moiz Franco 25
Mondros 3, 28
Mora 1
Moşe ha Levi 12
Museviler 6, 9, 30, 33, 36, 37, 43, 44,
55, 57, 71
Mustafa Kemal Atatürk 3, 25, 31, 32,
43, 57, 72
Nafiz Uzluk 33
Namık Kemal 2, 78
Nato 5
New York 5

Niğde 16, 17, 19, 20, 39, 40, 42, 61, 68
Osmanlı Devleti 1, 2, 3, 40

Podolya 1
Prof. Bergstrasser 14, 16

Ribbi Abraham Danon 25
Rodos Adası 6,8,9,10,11,12,14,
16,35,44,58,66,67,73,78,79
Rozanes, 25
Rumca 9,11, 27, 34, 45, 46
Rüştiye 8, 38

Safed Kabalistik Okulu 6
Sakız Adası 11
Salamanca 34
Salamon Avram 25, 76
Sefarad 6,10, 15, 34
Selanik 3
Serbest Cumhuriyet Fırkası 4
Siyonizm 15, 65, 74
Sudan 13

Şair Eşref 13, 16
Şura-i Osmaniye 13
Şura-i Ümmet 13

Talmud Tora 8
Terakkiperver Fırka 4
Tevrat 26
Tiferet İsrail 9
Türkiye Selçuklu Devleti 1

Ukrayna 1

V. Mehmet Reşat 3
V. Murad 2

Yahudi cemaatini 9, 11, 24, 44
Yaşar Aksoy 7, 34
Yeniçeri Ocağı 1
Yeşil ordu 4
Ziya Paşa 2
Zürih 5

